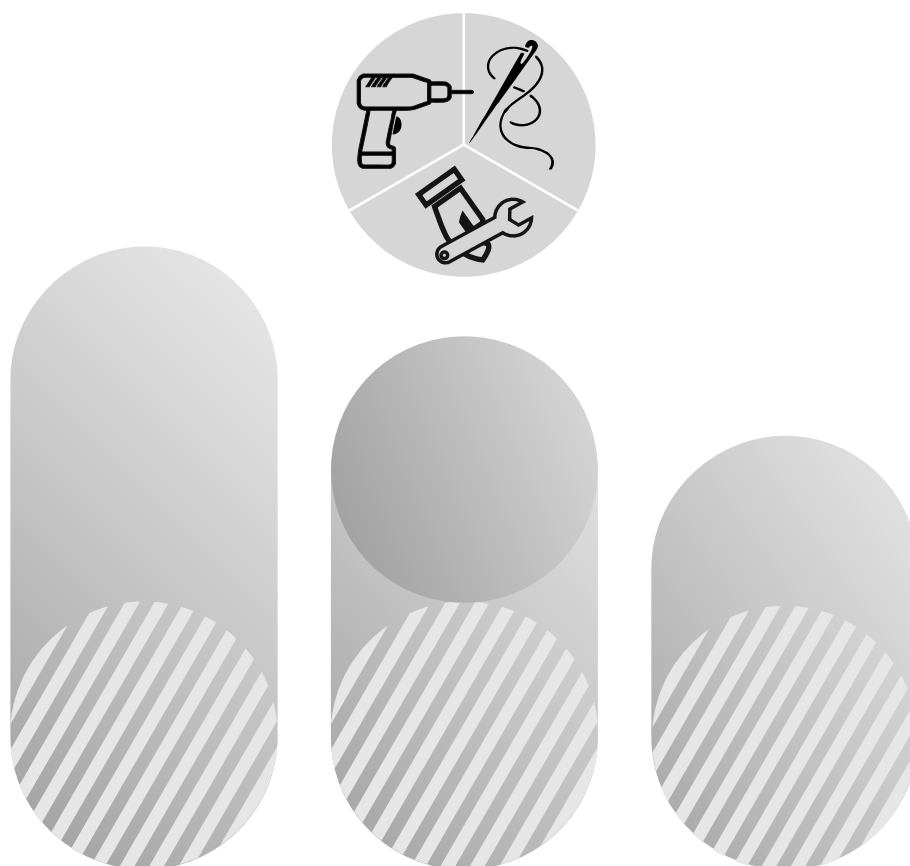

Praca nierejestrowana w Polsce w 2017 r.

Unregistered employment in Poland in 2017

Praca nierejestrowana w Polsce w 2017 r.

Unregistered employment in Poland in 2017

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Warszawa Warsaw 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Rynku Pracy
Statistics Poland, Labour Market Department

Zespół autorski

Editorial team

Iwona Biały, Małgorzata Cacko, Katarzyna Derucka, Magdalena Łączyńska, Irena Skrzypczak, Hanna Strzelecka

Naliczenie tablic

Tables compiled by

Ewa Wieczorek
Centrum Informatyki Statystycznej
Statistical Computing Centre

Współpraca

Co-operation

Waldemar Popiński
Departament Programowania i Koordynacji Badań
Programming and Coordination of Statistical Surveys Department

Kierujący

Supervisor

Agnieszka Zgierska

ISSN 978-83-7027-713-0

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

PRZEDMOWA

Przekazujemy Państwu kolejną publikację poświęconą pracy nierejestrowanej, opracowaną na podstawie uogólnionych wyników badania modułowego zrealizowanego w I kwartale 2018 r. łącznie z reprezentacyjnym Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Jedną z cech rynku pracy w Polsce jest istnienie zjawiska pracy nierejestrowanej, zwanej często pracą „na czarno” lub w „szarej strefie” gospodarki. Zjawisko to nie jest proste, ani łatwe do rozpoznania, a jako autorzy badania zdajemy sobie sprawę, że wykonane szacunki nie są doskonałe. Przeprowadzone badanie modułowe pozwala na wyznaczenie dolnej granicy szacunku pracy nierejestrowanej w 2017 r., co oznacza, że rzeczywista skala zjawiska przyjmuje wartości co najmniej takie, jakie tutaj zaprezentowano.

Podczas analizy zjawiska pracy nierejestrowanej przedstawionej w dalszej części opracowania, należy pamiętać, że z uwagi na przyjętą międzynarodową metodologię BAEL, badaniem (zarówno podstawowym, jak i modułowym) objęci są wyłącznie tzw. rezydenci (osoby przebywające lub zamierzające przebywać na terytorium kraju rok i dłużej). Wyniki badania pracy nierejestrowanej nie uwzględniają więc pracy wykonywanej przez tzw. imigrantów krótkookresowych, czyli cudzoziemców przebywających na terytorium kraju do 1 roku.

Przedmiotem badania w zakresie „szarej strefy”, tak jak w latach ubiegłych, były opinie na temat podejmowania pracy nierejestrowanej oraz ich konfrontacja z rzeczywistością rozumianą jako wykonywanie pracy nierejestrowanej bezpośrednio przez respondenta czy też zatrudnianie pracowników przez respondenta lub jego gospodarstwo domowe bez zawarcia pisemnej umowy i bez odprowadzania z tego tytułu stosownych składek i podatku. Pytania dotyczyły wykonywania bądź korzystania z pracy nierejestrowanej w całym 2017 r. (od stycznia do grudnia).

Badanie zjawiska pracy nierejestrowanej przeprowadzono już po raz siódmy. Ze względu na jego realizację w pierwszym, a nie jak dotychczas w czwartym kwartale roku, okres obserwacji wydłużono do 12 miesięcy (ostatnie edycje badania obejmowały okres 9 miesięcy, tj. od stycznia do września). Pozwoliło to na ocenę skali zjawiska w całym roku 2017. Poza tą zmianą zastosowano tę samą koncepcję i narzędzia badawcze. Porównywalność z wynikami z poprzednich edycji badania jest zatem częściowo zachowana dla danych odrębnie opracowanych dla pierwszych dziewięciu miesięcy 2017 r. Tablice z podstawowymi wynikami w takim ujęciu zostały zamieszczone na stronie GUS łącznie z internetowym wydaniem niniejszej publikacji.

Badanie modułowe, którego wyniki prezentujemy, zrealizowano zgodnie z Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na 2018 r., Badanie to objęło połowę próby kwartalnej wylosowanej do BAEL. Wywiady z respondentami zostały przeprowadzone przez ankieterów urzędów statystycznych realizujących BAEL, w oparciu o specjalnie skonstruowaną ankietę.

Publikacja została przygotowana przez zespół pracowników Departamentu Rynku Pracy Głównego Urzędu Statystycznego przy współpracy z ekspertem ds. metody reprezentacyjnej z Departamentu Programowania i Koordynacji Badań GUS, Urzędem Statystycznym w Gdańsku oraz Centrum Informatyki Statystycznej – Wydział Systemów Pozyskiwania Danych w Radomiu.

W imieniu Kierownictwa Głównego Urzędu Statystycznego serdecznie dziękujemy wszystkim Respondentom, którzy wyrazili zgodę na udział w badaniu, udzielając stosownych informacji i poświęcając swój czas. Wyrazy podziękowania należą się również Ankieterom i Osobom koordynującym pracę w terenie za przyjazną współpracę z gospodarstwami domowymi i rzetelnie wykonaną pracę.

Dyrektor
Departamentu Rynku Pracy
Agnieszka Zgierska

Warszawa, marzec 2019 r.

PREFACE

We would like to present you with the successive publication devoted to unregistered employment, worked out on the basis of the generalised results of the module survey carried out in the first quarter of 2018 together with the representative Labour Force Survey (LFS). One of the characteristic features of the labour market in Poland is the phenomenon of unregistered employment, often called “black labour” or work in “hidden economy”. The phenomenon is neither simple nor easy to examine, and as the authors of the survey we do realize that the obtained estimates are not ideal. The conducted module survey allows to set the lower limit of unregistered employment estimate in 2017, which means that the actual scope of the phenomenon assumes values at least equal to the ones presented here.

During the analysis on the phenomenon of unregistered employment presented in the further part of the publication, one should remember that because of the applied international LFS methodology, the survey (both the core and the module one) covers only the so-called resident population (persons staying or planning to stay within the country's territory one year or longer). Therefore, the results of the survey on unregistered employment do not include the work performed by the so-called short-time immigrants, i.e. foreigners staying in the country's territory for duration shorter than one year.

Similarly to the previous years, the objective of the survey within the scope of “hidden economy”, were opinions regarding taking up unregistered employment and their confrontation with the reality understood as performing unregistered work directly by a respondent or employing workers by the respondents or their households without concluding a written contract and paying obligatory fees and tax due to this. The questions concerned either performing or using unregistered labour during the entire year 2017 (between January and December).

The survey on the phenomenon of unregistered employment is the seventh one carried out. Due to its implementation in the first quarter of the year instead of the fourth as in the previous years, the observation period was extended to 12 months (the last issues of the survey covered the period of 9 months, i.e. between January and September). It allowed to evaluate the scale of the phenomenon during the entire year 2017. With the exception of this change, the same conception and research tools were applied. Therefore, the comparability with the results of the previous editions of the survey is partially obtained for the separately compiled data for the first nine months of 2017. The tables with the basic results in such setting were included on the website of the Statistics Poland together with the online issue of the presented publication.

The module survey which results we are presenting was carried out in accordance with the Programme of Statistical Surveys of Official Statistics for the year 2018. The survey covered a half of a quarterly sample selected to the LFS. The interviews with the respondents were conducted by the interviewers from the statistical offices carrying out the LFS, on the basis of the specially developed questionnaire.

The publication was prepared by the team of staff of the Labour Market Department in co-operation with an expert for the sample survey method from the Programming and Coordination of Statistical Surveys Department of the Statistics Poland, the Statistical Office in Gdańsk and the Statistical Computing Centre - Statistical System Section in Radom.

On behalf of the Governing Body of the Statistics Poland, we would like to express our sincere gratitude to all the Respondents who agreed to participate in the survey providing the appropriate information and devoting their time. We would also like to thank the Interviewers and Field Coordinators for their friendly cooperation with the households and industrious work.

Director
of the Labour Market Department
Agnieszka Zgierska

Warsaw, March 2019

SPIS TREŚCI

CONTENTS

		Tabl.	Str.
Przedmowa	Preface	x	3-4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	Symbols and main abbreviations	x	8
Synteza	Executive summary	x	9
TABLICE	TABLES		
1. Opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	1. Opinions on reasons for taking unregistered work	x	24
Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on reasons for taking unregistered work	1.1	24
Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work	1.2	26
Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej	Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work	1.3	29
Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej	Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on types of unregistered work	1.4	32
Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej	Population aged 15 years and more by level of education and opinion on types of unregistered work	1.5	34
2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną ...	2. Persons performing unregistered work	x	36
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy .	Persons performing unregistered work by sex, place of residence and frequency and month of performing this work	2.1	36
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	Persons performing unregistered work by sex, age and frequency and month of performing this work	2.2	38
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i poziomu wykształcenia oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	Persons performing unregistered work by sex, level of education and frequency and month of performing this work	2.3	40

		Tabl.	Str.
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni pracy i liczby miesięcy, w których była wykonywana.....	Persons performing unregistered work by the number of days of work and the number of months in which it was performed	2.4	42
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych oraz płci, miejsca zamieszkania i wieku pracujących	Persons performing unregistered work by the number of days worked, sex, place of residence and age	2.5	43
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych oraz płci, miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia	Persons performing unregistered work by the number of days worked, sex, place of residence and level of education	2.6	44
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni zatrudnienia w miesiącu i miesiąca zatrudnienia	Persons performing unregistered work, by the number of days of employment in a month and the month of employment	2.7	46
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci, miejsca zamieszkania oraz rodzajów wykonywanych prac	Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work	2.8	47
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według miesiąca zatrudnienia i wybranych rodzajów wykonywanych prac	Persons performing unregistered work by month of employment and selected types of performed work	2.9	48
3. Ostatnio wykonywana praca nierejestrowana	3. Recently performed unregistered work	x	49
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według charakterystyki ostatnio wykonywanej pracy, płci oraz miejsca zamieszkania	Persons performing unregistered work by characteristic of recently performed work, sex and place of residence	3.1	49
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według typu pracodawcy oraz ostatnio wykonywanej pracy	Persons performing unregistered work by type of employer and recently performed work...	3.2	50
4. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej	4. Households using unregistered labour	x	51
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy	Households using unregistered labour by place of residence and frequency and month of performing this work	4.1	51
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według miesiąca i liczby roboczodni jej wykonywania	Households using unregistered labour by month and the number of work units (days) of performing unregistered work	4.2	52

		Tabl.	Str.
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według miejsca zamieszkania oraz wybranych rodzajów tej pracy	Households using unregistered labour by place of residence and selected types of unregistered work	4.3	53
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według liczby dni zatrudnienia pracowników nieformalnych oraz wybranych rodzajów wykonywanej pracy	Households using unregistered labour by the number of days of informal employment and selected types of performed work	4.4	54
Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według grupy społeczno-ekonomicznej, miejsca zamieszkania oraz liczby osób w gospodarstwie	Households using unregistered labour in 2010 by socio-economic groups, place of residence and the number of persons in the household	4.5	55
UWAGI METODOLOGICZNE	METHODOLOGICAL NOTES	x	56

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

Symbols and main abbreviations

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (—)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Kropka (.)	szacunek mniejszy niż 5 tysięcy, konkretna wartość niepodana ze względu na wysoki losowy błąd próby <i>estimate less than 5 thousand, specific value not given because of high random error of sample</i>
Znak (x)	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe <i>not applicable</i>

Skróty i pełne nazwy sekcji PKD stosowane w publikacji

Abbreviations and full names NACE Rev. 2 sections used in the publication

Skrót <i>Abbreviation</i>	Pełna nazwa <i>Full name</i>
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę <i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych <i>Electricity, gas steam and air conditioning supply</i>
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja <i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją <i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Handel; naprawa pojazdów samochodowych <i>Trade; repair of motor vehicles</i>	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle <i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, including motorcycles</i>
Zakwaterowanie i gastronomia <i>Accommodation and catering</i>	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi <i>Accommodation and food service activities</i>
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości <i>Real estate activities</i>
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca <i>Administrative and support service activities</i>

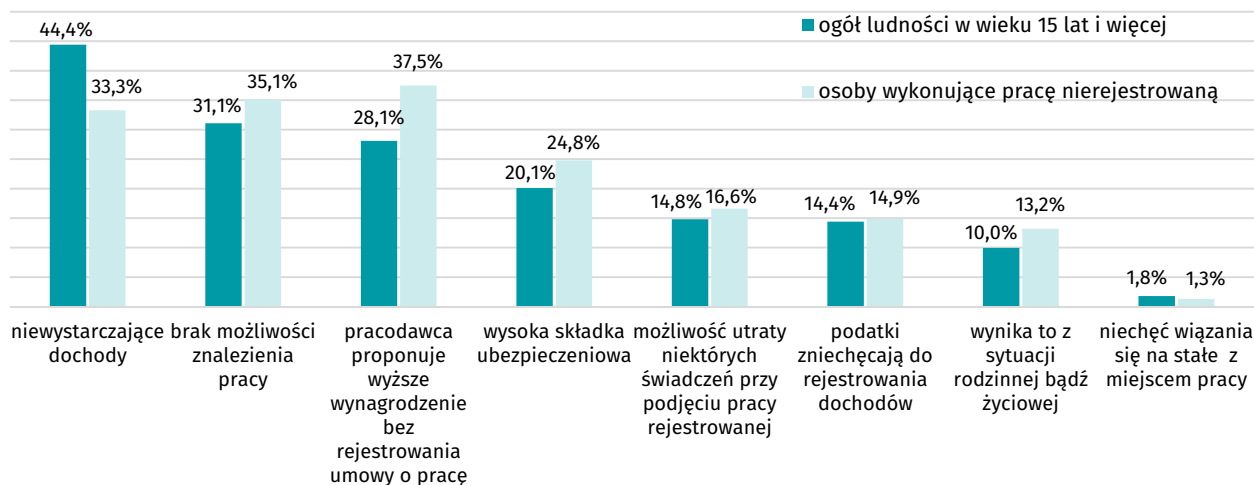
Synteza

1. Opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej

Analiza wyników badania przeprowadzonego w 2018 r. wskazuje, że zdaniem respondentów, ludzie decydują się na podjęcie pracy poza formalnym systemem z wielu przyczyn, ale najczęściej wymieniane powody to: „trudna sytuacja materialna” (niewystarczające dochody), „brak możliwości znalezienia pracy formalnej” oraz „proponowanie przez pracodawcę wyższych wynagrodzeń bez rejestrowania umowy o pracę”. W porównaniu do badania z 2014 r. nastąpiła zamiana pomiędzy kolejnością wskazań pierwszych dwóch przyczyn wykonywania pracy nierejestrowanej. W 2014 r. respondenci najczęściej wymieniali „brak możliwości znalezienia pracy”, w bieżącej rundzie – „niewystarczające dochody”. Kolejnymi przyczynami mającymi znaczący wpływ na podejmowanie pracy w „szarej strefie” w opinii ogółu osób badanych w 2018 r. były: „wysoka składka ubezpieczeniowa”, „możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej” (np. zawieszenie emerytury, zasiłku dla bezrobotnych) oraz „podatki, które zniechęcają do rejestrowania dochodów”. Znacznie rzadziej wskazywano „sytuację rodzinną bądź życiową”, a zupełnie marginalnie – „niechęć do wiązania się na stałe z miejscem pracy”.

Jeśli z ogólnej grupy respondentów wydzielić te osoby, które pracę nierejestrowaną faktycznie w 2017 r. wykonywały, to uszeregowanie przez nie głównych przyczyn podejmowania „pracy na czarno” jest nieco odmienne. Jako trzy pierwsze przyczyny podejmowania takiej pracy osoby te wskazały „proponowanie przez pracodawcę wyższych wynagrodzeń bez rejestrowania umowy”, „brak możliwości znalezienia pracy” oraz „niewystarczające dochody”. Pozostałe przyczyny uplasowały się na tych samych pozycjach, jak w całej obserwowanej populacji.

Wykres 1. Opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej

Opinie ludności w wieku 15 lat i więcej; wyniki nie sumują się na 100%, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż 1 przyczynę.

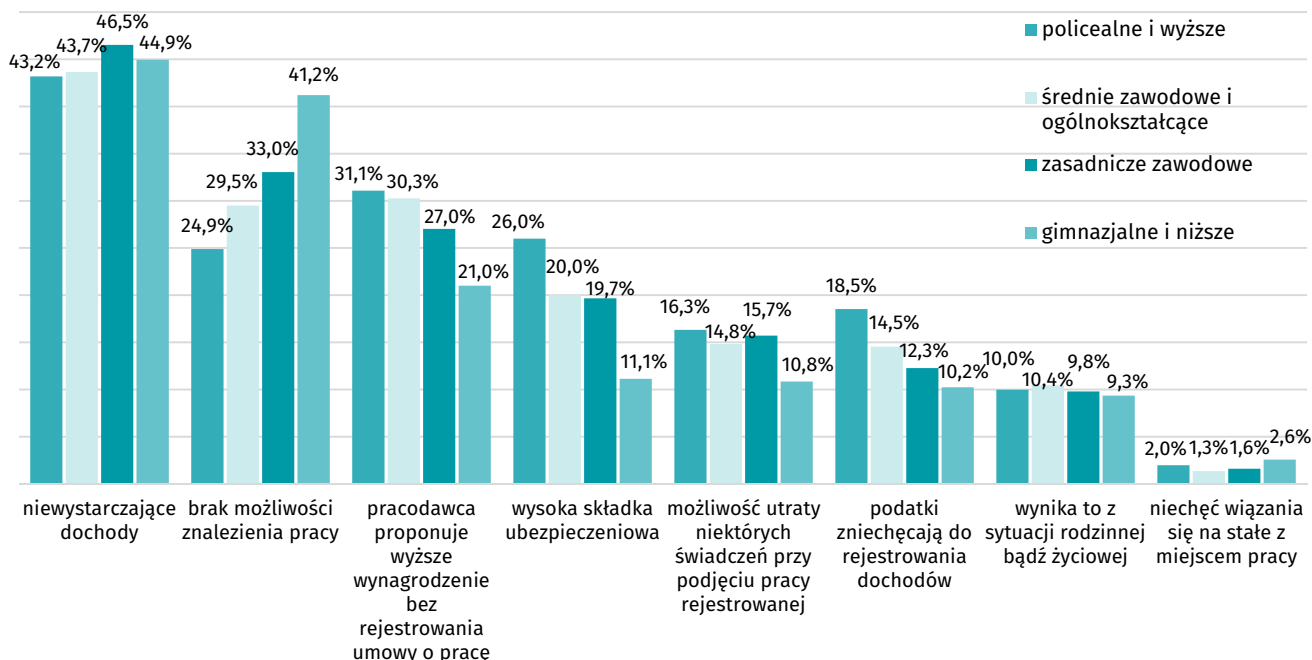
Opinie dotyczące przyczyn wykonywania pracy nierejestrowanej wyrażone w 2018 r. przez ogół ankietowanych mężczyzn i kobiety różniły się w nieznacznym stopniu. Zachowana została zbliżona kolejność udzielanych odpowiedzi; w opinii nieco większego odsetka kobiet niż mężczyzn przyczyną „pracy na czarno” była trudna sytuacja materialna, czyli niewystarczające dochody (45,4% wobec 43,4%) oraz brak możliwości znalezienia pracy (31,8% wobec 30,3%), natomiast mężczyźni w większym stopniu niż kobiety wskazywali, że pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę (29,6% wobec 26,7%), na wysoką składkę

ubezpieczeniową (22,4% wobec 17,9%) a także na podatki zniechęcające do rejestrowania dochodów (16,3% wobec 12,6%). Podobnie nie zaobserwowano dużych różnic w opiniach mieszkańców miast i wsi. W obu przypadkach relatywnie najwięcej osób wskazało jako podstawową przyczynę „pracy na czarno” trudna sytuacja materialna, czyli niewystarczające dochody (po 44,4%), brak możliwości znalezienia pracy (w miastach odsetek osób wskazujących na tę przyczynę wyniósł 27,5%, a na wsi – 36,5%). Trzecią co do ważności przyczynę, tj. wyższe wynagrodzenie bez rejestracji umowy o pracę, wskazało 28,8% osób zamieszkałych w miastach i 27,1% mieszkańców wsi. Wysoką składkę ubezpieczeniową nieco częściej wskazywali mieszkańcy miast (21,0%) niż mieszkańcy wsi (18,7%).

Według najmłodszej grupy respondentów (15-24 lata), szczególnie „wrażliwej” z punktu widzenia sytuacji na rynku pracy, główną przyczyną pracy w „szarej strefie” również była trudna sytuacja materialna, czyli niewystarczające dochody (42,2%). Na inne przyczyny ludzie młodzi wskazywali na ogół rzadziej niż osoby w pozostałych grupach wieku i tylko w przypadku niechęci do wiązania się na stałe z miejscem pracy, chociaż przyczyna to marginalna, odsetek młodzieży wskazujących na ten powód był wyższy niż w przypadku osób w pozostałych grupach wieku.

Jeśli chodzi o opinie co do przyczyn pracy nierejestrowanej wyrażane przez respondentów zróżnicowanych według poziomu wykształcenia, to podstawowa z nich, czyli niewystarczające dochody, miała najwyższy udział w każdej analizowanej grupie. Odsetek osób wyrażających taką opinię był tym wyższy, im niższy poziom wykształcenia deklarowali respondenci. Podobnie było w przypadku wskazania braku możliwości znalezienia pracy jako przyczyny podejmowania pracy nierejestrowanej. Odwrotnie wyglądała sytuacja w przypadku przyczyny mówiącej o proponowaniu przez pracodawcę wyższego wynagrodzenia bez rejestrowania umowy o pracę, wysokiej składce ubezpieczeniowej czy też o podatkach zniechęcających do rejestrowania dochodów – im wyższy poziom wykształcenia, tym relatywnie więcej osób na nią wskazywało.

Wykres 2. Opinie na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej w zależności od poziomu wykształcenia osób je wyrażających

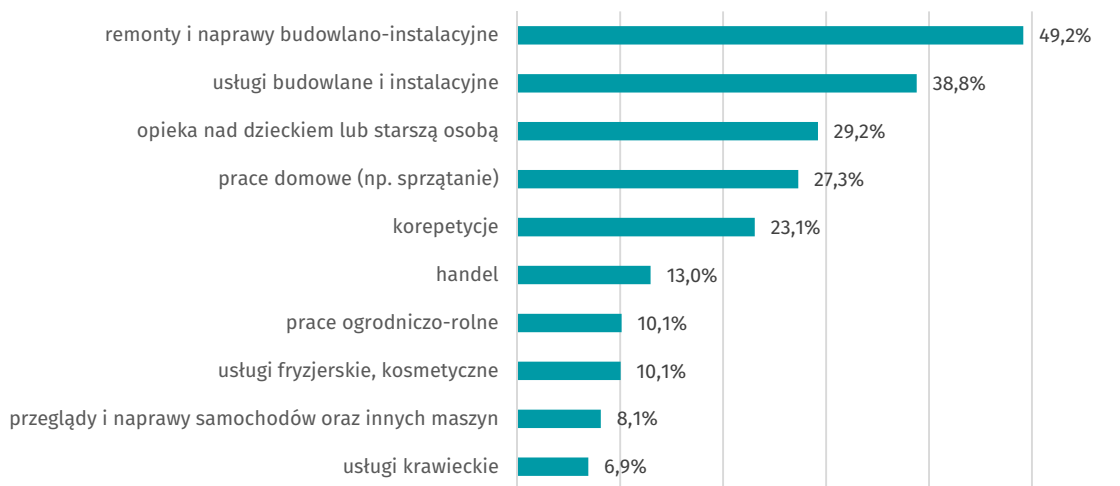

Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej; wyniki nie sumują się na 100%, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż 1 przyczynę.

2. Opinie na temat rodzajów prac wykonywanych w „szarej strefie”

W opinii ogółu badanych, a więc osób w wieku 15 lat i więcej, w „szarej strefie” gospodarki najczęściej wykonywane są prace remontowe oraz naprawy budowlano-instalacyjne, a następnie: usługi budowlane i instalacyjne, opieka nad dzieckiem lub starszą osobą, prace domowe (np. sprząatanie) oraz korepetycje. Dość często wymieniane były również: handel, prace ogrodniczo-rolne oraz usługi fryzjerskie, kosmetyczne.

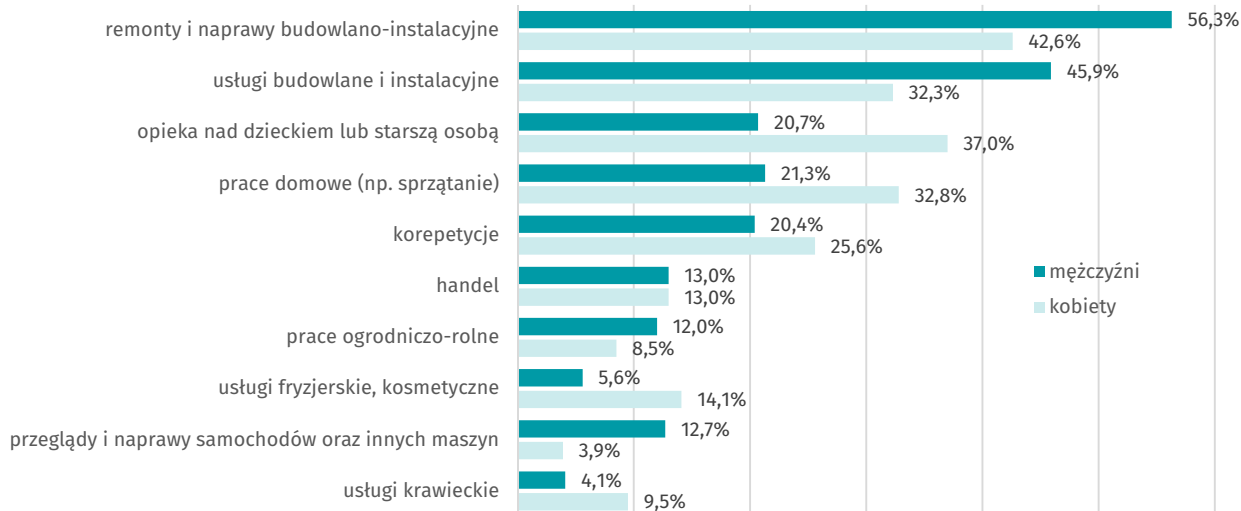
Wykres 3. Opinie dotyczące najczęściej wykonywanych prac w „szarej strefie”

Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej; wyniki nie sumują się na 100%, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż 1 rodzaj pracy.

Opinie respondentów różniły się w zależności od płci. Mężczyźni uważali, iż najczęściej „na czarno” wykonuje się remonty i naprawy budowlano-instalacyjne oraz usługi budowlane i instalacyjne, natomiast kobiety, poza remontami i naprawami budowlano-instalacyjnymi, najczęściej wskazywały na opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą.

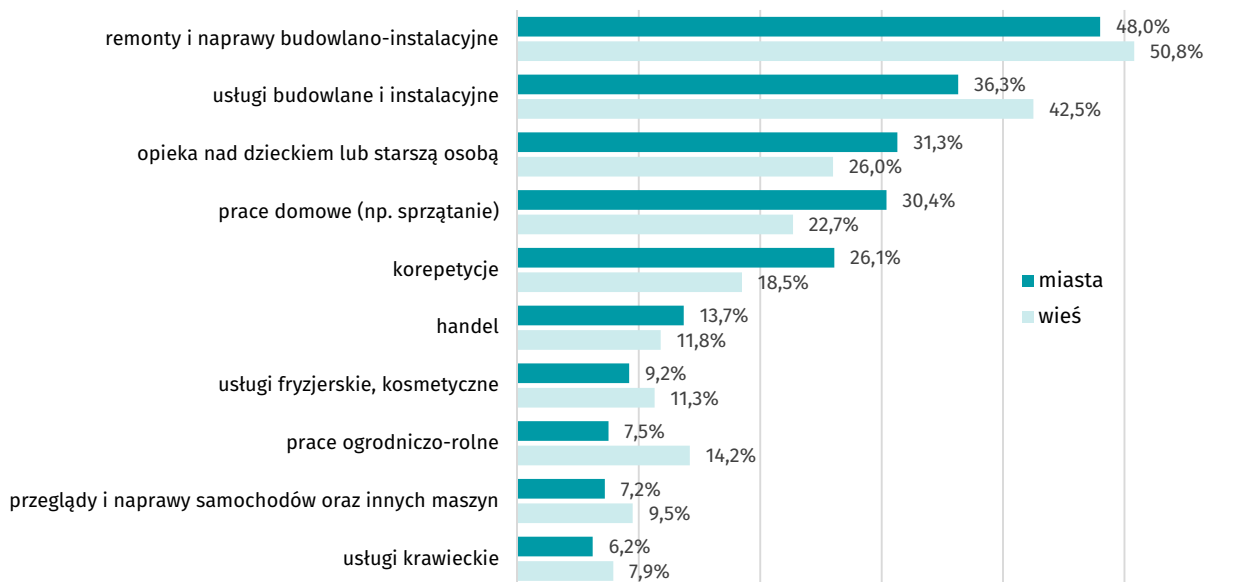
Wykres 4. Opinie dotyczące najczęściej wykonywanych prac w „szarej strefie” według płci respondentów

Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej; wyniki nie sumują się na 100%, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż 1 rodzaj pracy.

Miejsce zamieszkania respondentów nieznacznie różnicowało opinie na temat rodzajów prac wykonywanych w sposób nieformalny, przede wszystkim z powodu nieco innego zapotrzebowania na różne usługi w środowisku miejskim i wiejskim. Wśród mieszkańców miast najczęściej wymieniano remonty i naprawy budowlano-instalacyjne, a następnie usługi budowlane i instalacyjne, opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą, prace domowe (np. sprząatanie), korepetycje, handel oraz usługi fryzjerskie, kosmetyczne. Na wsi natomiast wskazywano często, poza pięcioma rodzajami prac zajmującymi pierwsze pozycje wymienione w miastach, prace ogrodniczo-rolne.

Wykres 5. Opinie dotyczące najczęściej wykonywanych prac w „szarej strefie” według miejsca zamieszkania respondentów

Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej; wyniki nie sumują się na 100%, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż 1 rodzaj pracy.

3. Osoby pracujące w „szarej strefie”

Zjawisko pracy nierejestrowanej nie jest proste, ani łatwe do rozpoznania. Przeprowadzone badanie modułowe pozwala na wyznaczenie dolnej granicy szacunku liczby pracujących w „szarej strefie”, co oznacza, że rzeczywista skala zjawiska przyjmuje wartości co najmniej takie, jakie tutaj zaprezentowano. Pogłębiona analiza pozwala ocenić jaka część tej zbiorowości znajduje dodatkowe zatrudnienie w postaci pracy nierejestrowanej, a jaka całościowo realizuje swoją aktywność zawodową poza oficjalnym rynkiem pracy.

Opisując sytuację na krajowym rynku pracy, w tym również w szarej strefie gospodarki, nie można pominąć zjawiska pracy cudzoziemców. W ostatnich latach liczba obcokrajowców pracujących w Polsce stale rośnie. W tym miejscu należy podkreślić, że BAEL i jego badania modułowe obejmują swoim zakresem wyłącznie osoby przebywające lub zamierzające przebywać na terenie Polski co najmniej jeden rok. Poza tym populacja cudzoziemców w BAEL jest niedoszacowana. Dzieje się tak z różnych względów, po pierwsze próba do badania nie jest ukierunkowana na badanie cudzoziemców (z uwagi na inny cel badania), po drugie osoby te często nie chcą brać udziału w dobrowolnym badaniu ankietowym jakim jest BAEL (nie wpuszczają ankietera do mieszkania, nie ma więc nawet informacji, że udziału w badaniu odmówił cudzoziemiec). Skalę zjawiska podaży pracy cudzoziemców na krajowym rynku pracy i jego rozwoju w ostatnich latach dobrze przedstawia publikacja opracowana przez ZUS pt. „Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych” dostępna w Internecie pod adresem: https://www.zus.pl/Cudzoziemcy_w_polskim_systemie_ubezpieczen_spoecznych

ZUS odnosi się oczywiście tylko do osób ubezpieczonych, ale zjawisko pracy cudzoziemców dotyczy również szarej strefy gospodarki. Niestety możliwości zbadania tego obszaru rynku pracy w badaniu modułowym z wymienionych wcześniej względów są bardzo ograniczone. Należy jednak o tym pamiętać podczas formułowania wniosków na podstawie analizy danych o pracy nierejestrowanej przedstawionych w tej publikacji, która odnosi się wyłącznie do pracy wykonywanej przez tzw. rezydentów (osoby przebywające lub zamierzające przebywać na terytorium Polski rok i dłużej) oraz w przeważającej większości do pracy wykonywanej przez obywateli polskich.

Skala zjawiska pracy nierejestrowanej

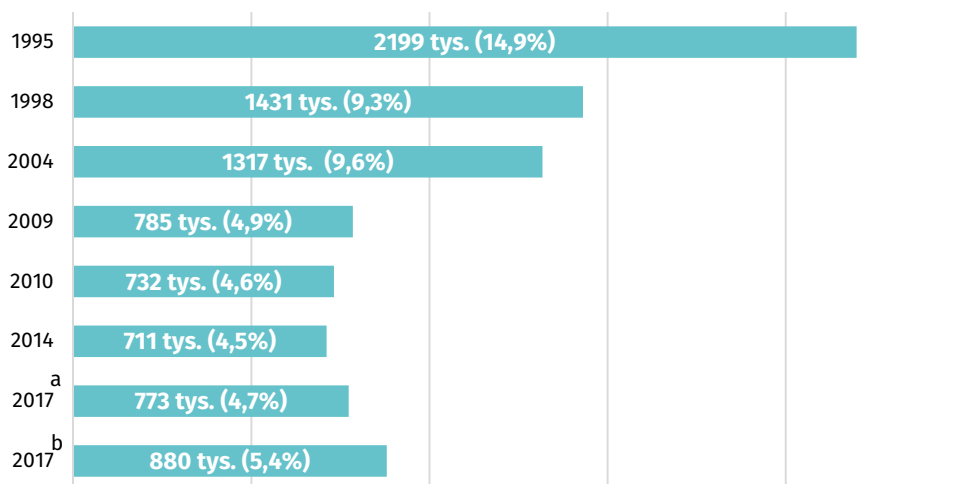
Przeprowadzone w I kw. 2018 r. badanie pracy nierejestrowanej pokazało, że skala zjawiska w 2017 r. nadal jest znacząca. W szarej strefie pracowało (przynajmniej raz w badanym okresie) 880 tys. osób (tj. 5,4% ogólnej liczby pracujących¹). Należy zwrócić uwagę na fakt, że okres referencyjny w tej rundzie badania dotyczył całego roku².

Dla lepszego porównania skali zjawiska z poprzednimi edycjami badania, dane dotyczące pracujących w „szarej strefie” zostały dodatkowo naliczone także dla okresu od stycznia do września 2017 r. W tym czasie pracę nierejestrowaną wykonywało 773 tys. osób (tj. 4,7% ogólnej liczby pracujących w trzech pierwszych kwartałach 2017 r.). W analogicznym okresie 2014 r. „w szarej strefie” pracowało 711 tys. osób, co stanowiło 4,5% ogólnej liczby pracujących. Tak więc w 2017 r. w stosunku do 2014 r., zwiększyła się zarówno zbiorowość pracujących w szarej strefie - o 62 tys. osób, jak i ich udział w ogólnej liczbie pracujących.

¹ Za ogół wszystkich pracujących przyjęto liczbę pracujących wyznaczoną jako średnia arytmetyczna dla tej zbiorowości z czterech kwartałów 2017 r.

² W porównaniu do poprzedniej edycji badania, w której dane dotyczyły okresu od stycznia do września, w obecnej rundzie okresem odniesienia był cały rok (od stycznia do grudnia), w związku z czym porównywalność wyników jest ograniczona.

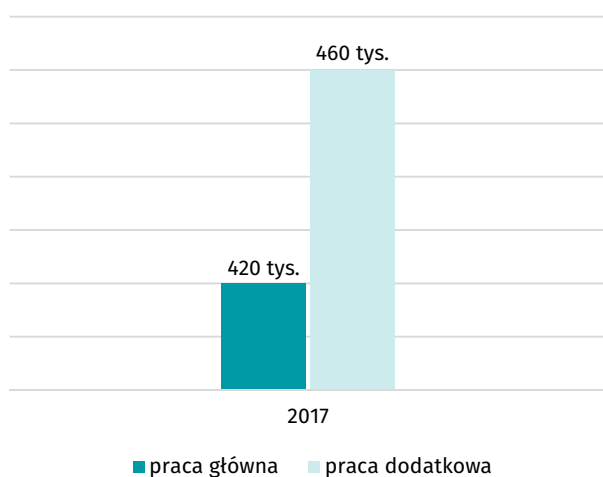
Wykres 6. Pracujący w „szarej strefie” i udział w liczbie pracujących ogółem*

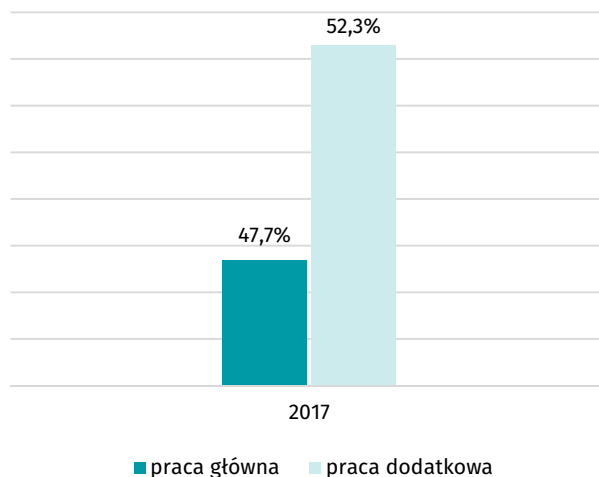
* Dla lat 1995–1998 - w okresie styczeń–sierpień,
2004–2014 - styczeń–wrzesień,
2017^a - styczeń–wrzesień,
2017^b - styczeń–grudzień

Bardzo istotne jest określenie jaki charakter miała praca wykonywana nieformalnie: czy dla osoby pracującej była pracą główną czy też dodatkową, pozwalającą tylko na pozyskanie dodatkowych, uzupełniających domowy budżet dochodów. Taka charakterystyka została zbadana dla ostatnio wykonywanej pracy nierejestrowanej. W 2017 r. ostatnio wykonywana praca nierejestrowana była pracą główną dla 420 tys. osób (47,7%), natomiast większa część (460 tys., tj. 52,3%) pracujących w „szarej strefie” traktowała tę pracę jako dodatkową.

Wykres 7. Pracujący w szarej strefie według charakteru wykonywanej pracy

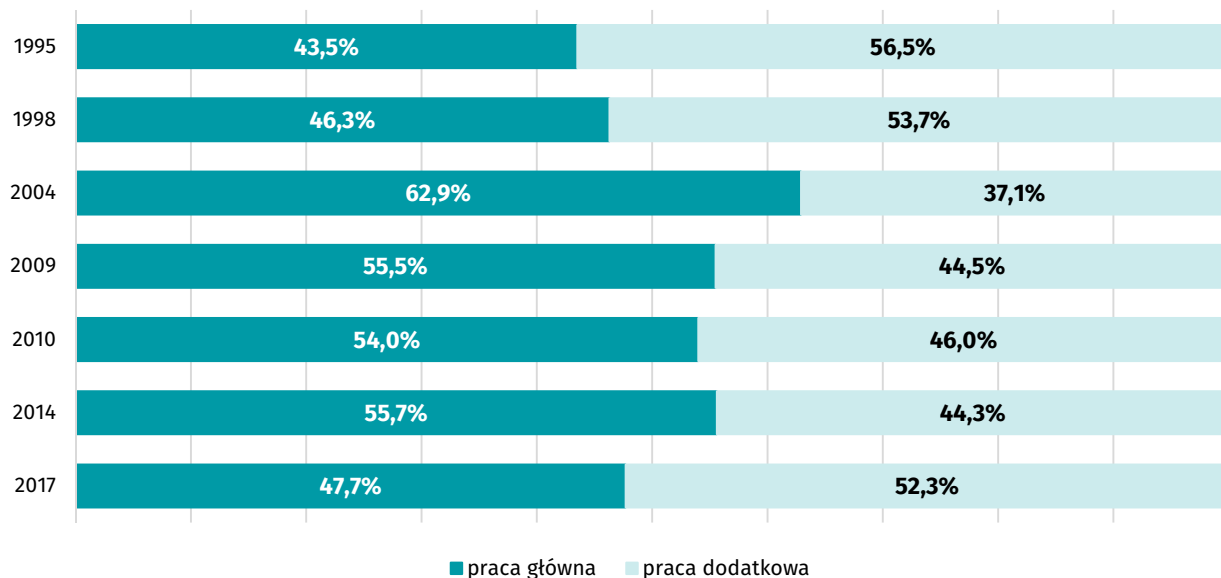

Wykres 8. Struktura pracujących w „szarej strefie” według charakteru wykonywanej pracy

Analizując dane przedstawione na wykresie nr 9 widzimy, że do 1998 r. praca w „szarej strefie” dla większości wykonujących ją osób była pracą dodatkową, umożliwiającą uzyskanie dodatkowych dochodów, a od 2004 r. do 2014 r. dla większości była pracą główną, często jedyną. W 2017 r. mimo wzrostu liczby pracujących w szarej strefie, dla większości osób ją wykonujących stanowiła ona jednak dodatkowe źródło utrzymania. Możemy więc mówić o odwróceniu tendencji.

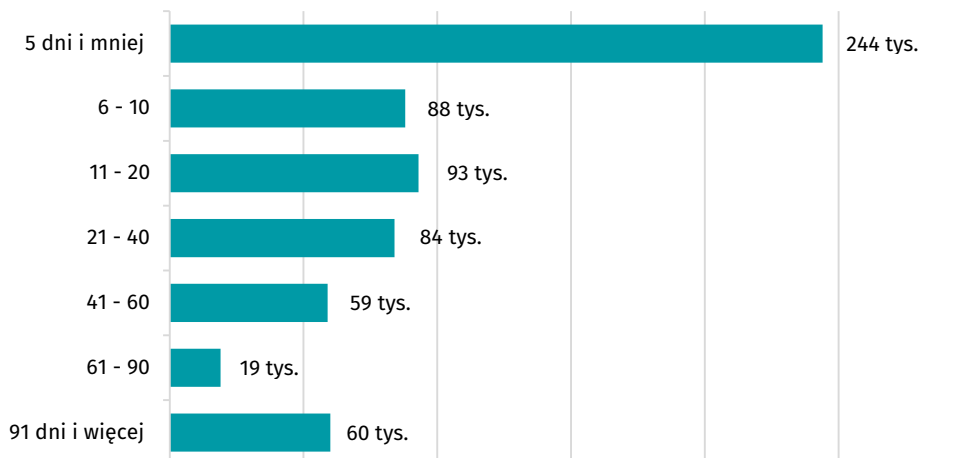
Wykres 9. Pracujący w „szarej strefie” według charakteru ostatnio wykonywanej pracy*

* Dla lat 1995–1998 - w okresie styczeń–sierpień,
2004–2014 - styczeń–wrzesień,
2017 – styczeń–grudzień

Czas poświęcony na pracę nierejestrowaną w 2017 r. był zróżnicowany. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które w ciągu roku przepracowały w "szarej strefie" do 5 dni (244 tys. osób, tj. 27,7% omawianej zbiorowości), natomiast najmniej licznie były reprezentowane osoby, które w badanym okresie przepracowały od 61 do 90 dni (19 tys., tj. 2,2%). Co najmniej 91 dni przepracowało 6,8% tej populacji. Osoby pracujące nieformalnie średnio w roku przepracowały niespełna 30 dni.

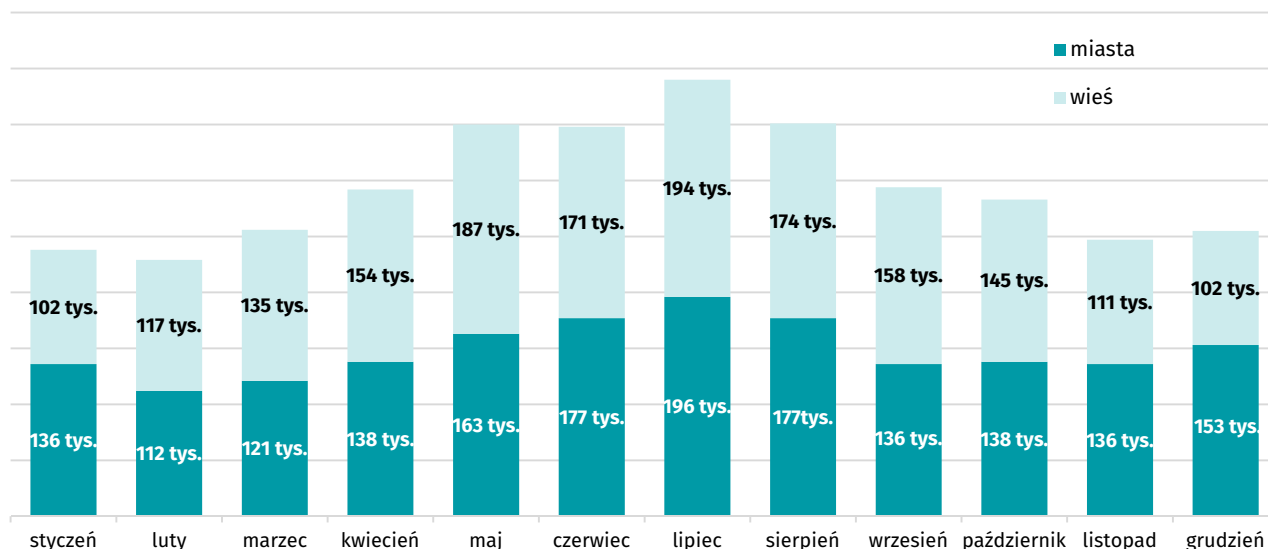
Wykres 10. Pracujący w „szarej strefie” według liczby dni przepracowanych

Dla 35% respondentów praca w „szarej strefie” gospodarki trwała krótko – wykonywana była w ciągu jednego miesiąca, ale prawie 27% pracujących wykonywało tę pracę przez pięć i więcej miesięcy.

Praca w „szarej strefie” gospodarki ma w dużej mierze sezonowy charakter, a wynika to z dominacji prac ogrodniczo-rolnych oraz usług budowlanych i instalacyjnych, które z natury rzeczy mają charakter sezonowy. Najwięcej osób deklarowało „pracę na czarno” w miesiącach od maja do sierpnia obserwowanego okresu.

Wykres 11. Pracujący w „szarej strefie” według miesięcy wykonywania tej pracy

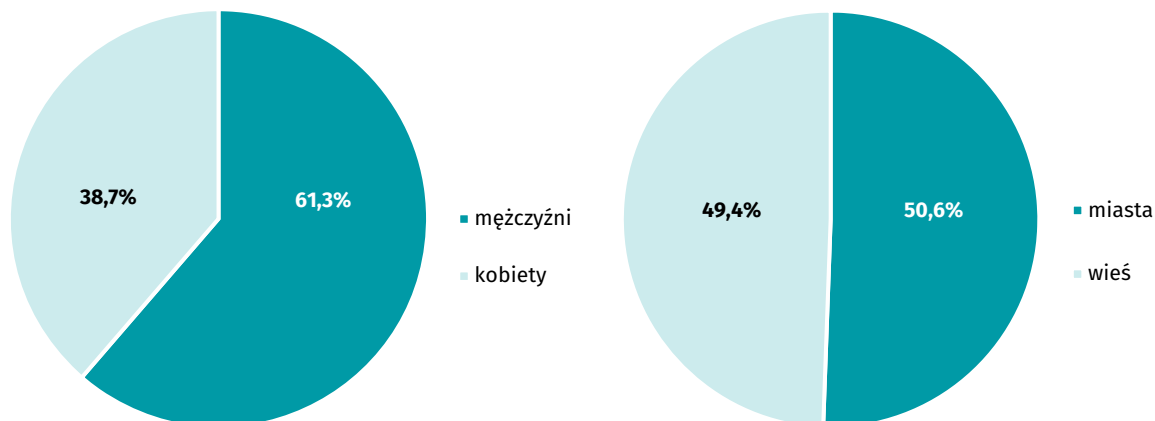

Charakter wykonywanych prac ma wpływ także na zróżnicowanie sezonowego natężenia prac wg płci osób je wykonujących. Wśród mężczyzn najmniejsze „nasilenie” przypada na grudzień (23,2%), wśród kobiet – na luty-marzec (po 30,2%), natomiast największe natężenie prac wśród mężczyzn i kobiet przypada – na lipiec (odpowiednio 45,3% wobec 42,8%).

Pracujący w „szarej strefie” według cech demograficzno-społecznych

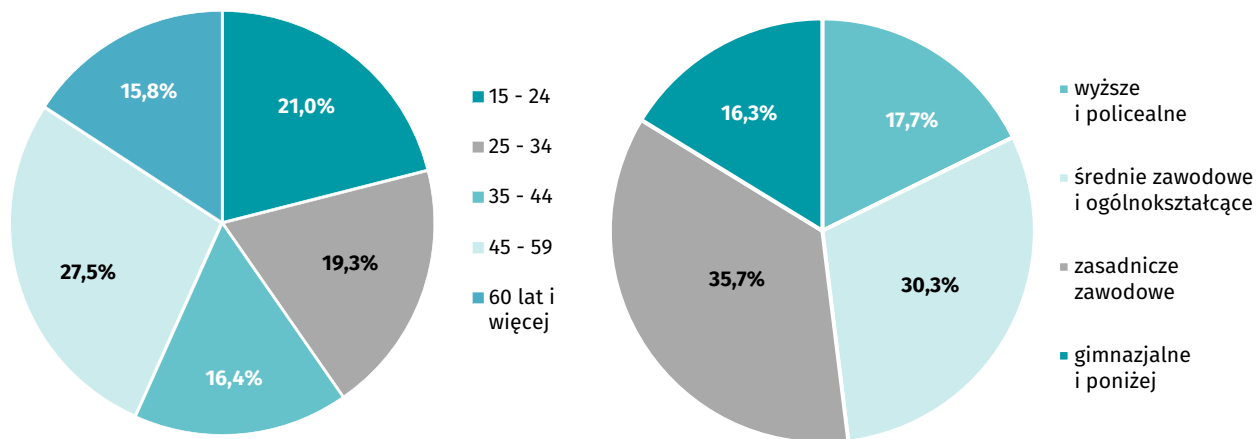
O znaczeniu pracy nierejestrowanej w kształtowaniu sytuacji na rynku pracy świadczy fakt, że obejmuje ona niemal wszystkie generacje Polaków oraz różnorodne grupy społeczne i zawodowe. Blisko $\frac{2}{3}$ zbiorowości osób pracujących w szarej strefie stanowili mężczyźni - 61,3%. Uwzględniając miejsce zamieszkania, udział mieszkańców miast i wsi wśród osób wykonujących pracę nierejestrowaną był do siebie zbliżony (odpowiednio 50,6% i 49,4%).

Wykres 12. Struktura pracujących w „szarej strefie” według płci i miejsca zamieszkania

Pracę nierejestrowaną wykonują osoby w różnym wieku, od młodzieży po osoby w wieku emerytalnym, a największy odsetek ogółu pracujących w „szarej strefie” stanowią osoby w wieku 45-59 lat (27,5%); ta prawidłowość występuje zarówno wśród mężczyzn (29,5%), jak i kobiet (24,3%) oraz jednocześnie wśród mieszkańców wsi (28,7%), jak i miast (26,5%).

Wykres 13. Struktura pracujących w „szarej strefie” według wieku oraz poziomu wykształcenia

Niezwykle interesująca jest struktura pracujących w „szarej strefie” według poziomu wykształcenia. Ogólnie można powiedzieć, że dominują pracownicy z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym – 52,0%, podczas gdy pracownicy z wykształceniem co najmniej średnim stanowią 48,0%. Znaczącym jest fakt, iż w porównaniu z sytuacją w 2014 r. zwiększył się – o 5,8 p. proc. – udział pracujących w „szarej strefie” legitymujących się wykształceniem co najmniej średnim, a odpowiednio zmniejszył się udział osób o niższym poziomie wykształcenia. Struktury według poziomu wykształcenia dość znacznie różnią się dla mężczyzn i kobiet oraz mieszkańców miast i wsi.

Tablica 1. Struktura pracujących w „szarej strefie” według poziomu wykształcenia, płci oraz miejsca zamieszkania

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Poziom wykształcenia			
		wyższe i policealne	średnie zawodowe i ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i niższe
	w %				
Mężczyźni	100,0	11,1	28,7	42,1	18,1
Kobiety	100,0	28,1	32,7	25,8	13,4
MIASTA	100,0	24,1	36,9	27,7	11,3
WIEŚ	100,0	11,3	23,4	43,9	21,4

Jak można zauważyć, wśród pracujących w „szarej strefie” lepiej wykształcone są kobiety, a biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania – mieszkańcy miast. Proporcje te nie dziwią, bowiem są odzwierciedleniem ogólnych prawidłowości w zakresie poziomu wykształcenia ludności.

Rodzaje prac wykonywanych przez pracujących w „szarej strefie”

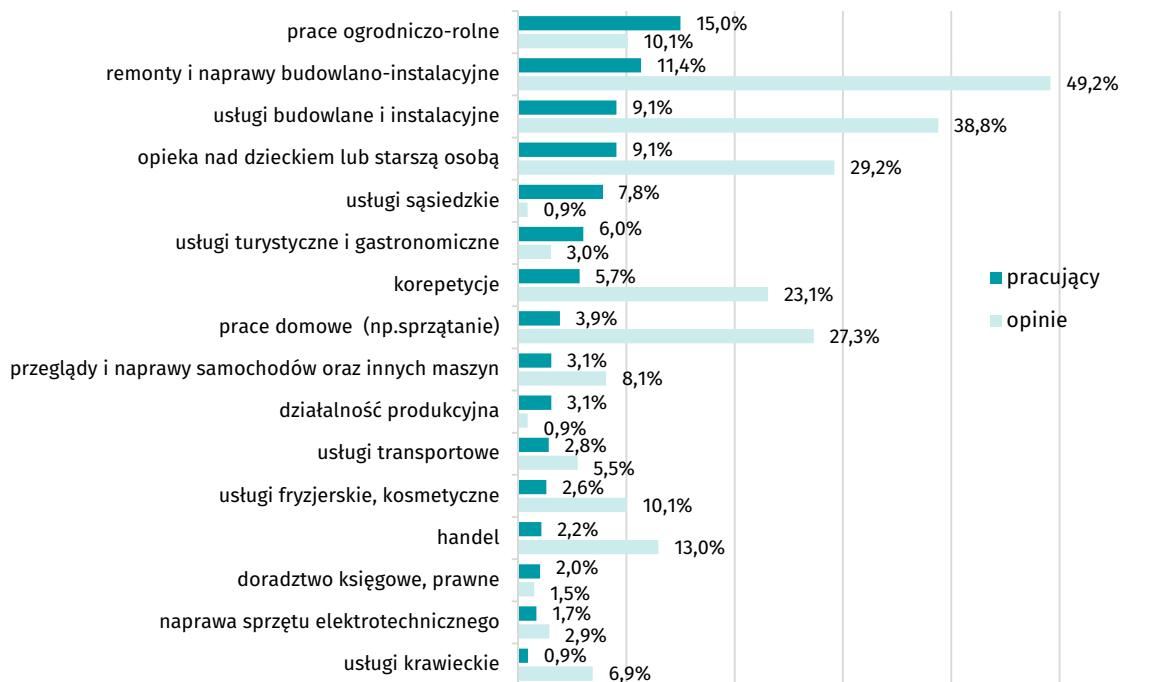
W pierwszej części publikacji zaprezentowano opinie respondentów na temat rodzajów prac wykonywanych w „szarej strefie”, natomiast w bieżącym rozdziale przedstawiono jakie prace faktycznie były wykonywane w okresie od stycznia do grudnia 2017 r., bez nawiązania formalnego stosunku pracy (np. umowa o pracę, umowy cywilnoprawne) i odprowadzania stosownych składek z tego tytułu. Zaprezentowana niżej charakterystyka dotyczy ostatnio wykonywanej pracy nieformalnej³.

Wyniki badania wskazują, iż w „szarej strefie” najczęściej prowadzone były prace ogrodniczo-rolne. Wykonywała je co siódma osoba wykonująca pracę nierejestrowaną (15,0%). Dużą grupę osób pracujących w „szarej strefie” stanowiły również osoby zajmujące się remontami i naprawami budowlano-instalacyjnymi (11,4%), a także usługami budowlanymi i instalacyjnymi oraz opieką nad dzieckiem lub starszą osobą (po 9,1%).

Stan faktyczny nie pokrywał się w pełni z wyrażanymi opiniami nt. najczęściej wykonywanych prac w „szarej strefie”, bowiem w opiniach respondentów prace ogrodniczo-rolne plasowały się dopiero na 10 pozycji spośród 19 wymienionych rodzajów prac, a faktycznie były najczęściej ostatnio wykonywanym rodzajem prac „na czarno”.

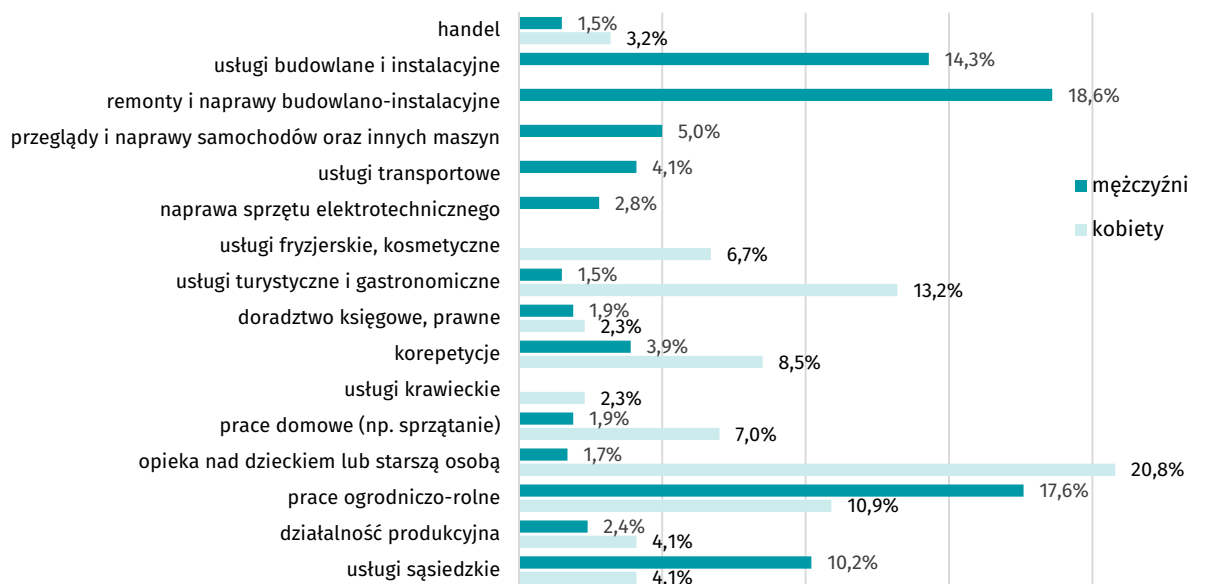
³ Informacje te nie są w pełni porównywalne z wynikami z poprzednich edycji badania z uwagi na rozszerzony o ostatnie 3 miesiące roku okres obserwacji, co mogło wpłynąć na charakterystykę ostatnio wykonywanej pracy.

Wykres 14. Struktura pracujących ogółem w „szarej strefie” według rodzaju ostatnio wykonywanej pracy i według opinii ludności na temat rodzajów prac wykonywanych w „szarej strefie”

W przypadku poszczególnych rodzajów prac widać wyraźne zróżnicowanie w zależności od płci, a także miejsca zamieszkania osób je wykonujących. Mężczyźni najczęściej pracowali w „szarej strefie” wykonując remonty i naprawy budowlano-instalacyjne (18,6%) oraz prace ogrodniczo-rolne (17,6%), a także usługi budowlane i instalacyjne (14,3%). Natomiast co piąta kobieta w ramach pracy w „szarej strefie” zajmowała się opieką nad dzieckiem lub starszą osobą (20,8%), prawie co 8-ma była zaangażowana w usługach turystycznych i gastronomicznych (13,2%), a częściej niż co 10-ta wykonywała prace ogrodniczo-rolne (10,9%).

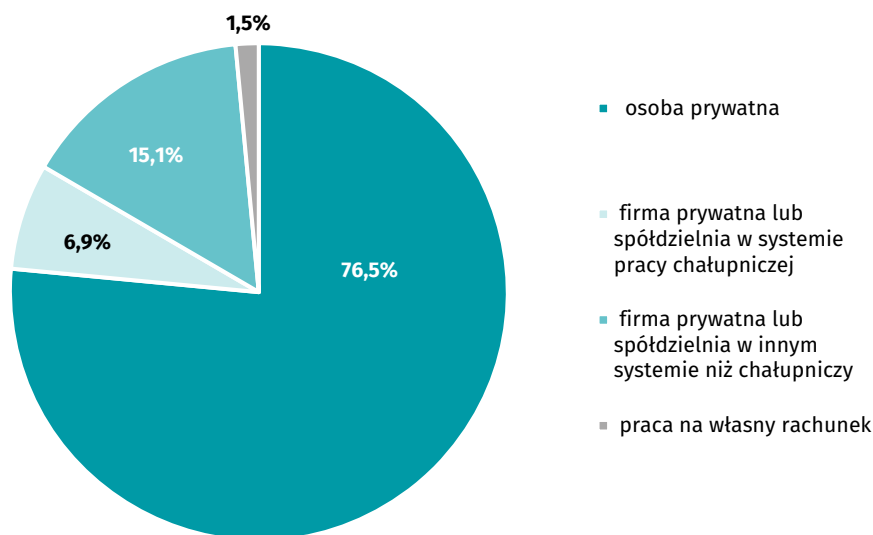
Wykres 15. Struktura pracujących w „szarej strefie” według płci i rodzaju ostatnio wykonywanej pracy

Pracodawcy

Praca nierejestrowana ma rację bytu o ile istnieje na nią popyt. Obiegowe opinie mówią, że to głównie właściciele niewielkich firm w sektorze prywatnym są pracodawcami oferującymi zatrudnienie nieformalne. Zgodnie z wynikami badania, głównymi pracodawcami są osoby prywatne – było tak zarówno w 2014, jak i 2017 roku.

Wykres 16. Struktura pracujących w „szarej strefie” według typu pracodawcy

Wśród pracodawców oferujących pracę nierejestrowaną 76,5% to osoby prywatne, a 22,0% to firmy prywatne, tj. firmy prywatne lub spółdzielnie w systemie pracy chałupniczej (6,9%) bądź firmy prywatne lub spółdzielnie w innym systemie niż chałupniczy (15,1%).

Proporcje te wyglądają nieco inaczej, gdy weźmiemy pod uwagę podział pracy nierejestrowanej na pracę główną i dodatkową. W przypadku pracy głównej 62,0% pracodawców to osoby prywatne, a 36,4% – firmy prywatne, natomiast w przypadku pracy dodatkowej 89,6% pracodawców stanowią osoby prywatne, a tylko 8,9% – firmy prywatne.

Osoby prywatne, jako „pracodawcy”, zatrudniały nieformalnie pracowników głównie do prac ogrodniczo-rolnych, opieki nad dzieckiem lub starszą osobą oraz do remontów i napraw budowlano-instalacyjnych, a także usług sąsiedzkich, natomiast firmy prywatne – przede wszystkim do usług turystycznych i gastronomicznych, prac ogrodniczo-rolnych oraz usług budowlanych i instalacyjnych.

Gospodarstwa domowe zatrudniające nieformalnie pracowników

Z pracy nierejestrowanej w całym 2017 roku korzystało 661 tys. gospodarstw domowych, a w okresie od stycznia do września - 561 tys. W porównaniu z 2014 r. (badaniem objętych było dziewięć pierwszych miesięcy roku) nastąpił wzrost liczby takich gospodarstw domowych (o 181 tys.; w 2014 r. było takich gospodarstw 380 tys.). Większość z gospodarstw korzystających w 2017 r. z pracy nierejestrowanej – ponad 59% – znajdowała się w miastach, a ponad 40% to gospodarstwa domowe wiejskie. W analizowanym okresie ponad 5% gospodarstw domowych korzystających z pracy nierejestrowanej zatrudniało cudzoziemców, przy czym w większości były to gospodarstwa domowe w miastach.

Prace, które najczęściej były wykonywane „na czarno” na rzecz gospodarstw domowych, to remonty i naprawy budowlano-instalacyjne – korzystało z nich ponad 28% gospodarstw domowych z ogółu gospodarstw zatrudniających pracowników nielegalnie. W następnej kolejności gospodarstwa domowe zatrudniały pracowników do: prac domowych (np. sprząatanie), prac ogrodniczo-rolnych, usług fryzjerskich i kosmetycznych oraz korepetycji (odpowiednio: 14%, 13%, 12%, 8% gospodarstw domowych korzystało z takiej formy pracy w szarej strefie). Miejskie gospodarstwa domowe zatrudniały nieformalnie przede wszystkim do remontów i napraw budowlano-instalacyjnych (blisko 25%), prac domowych (ok. 17%) oraz usług fryzjerskich i kosmetycznych (ponad 14%), natomiast wiejskie gospodarstwa domowe – remontów i napraw budowlano-instalacyjnych (33%), do prac ogrodniczo-rolnych (ponad 24%), usług sąsiedzkich (blisko 11%), przeglądów i napraw samochodów i innych maszyn oraz usług fryzjerskich i kosmetycznych (ponad 9%).

W badanym okresie gospodarstwa domowe zatrudniały pracowników w sposób nieformalny średnio przez 12 dni, przy czym miejskie gospodarstwa domowe przez 14 dni, a wiejskie 8 dni. Najwięcej dni pracy nieformalnej poświęconych było na opiekę nad dzieckiem lub starszą osobą – przeciętnie 50 dni, a następnie korepetycje – 27 dni, prace domowe (np. sprząatanie) – 16 dni, na remonty i naprawy budowlano-instalacyjne – 8 dni, na usługi budowlane i instalacyjne – 7 dni.

Podsumowanie

Praca nierejestrowana jest zjawiskiem obserwowanym i utrzymującym się w Polsce od wielu lat. W porównaniu z rokiem 1995, tj. rokiem wdrożenia przez GUS badania pracujących w „szarej strefie” – skala tego zjawiska uległa zmniejszeniu. Jeszcze w 2004 r. liczba pracujących w „szarej strefie” wynosiła 1,3 mln osób, po czym kolejne badanie w 2009 r. wykazało, że liczba pracujących w „szarej strefie” obniżyła się o ponad 1/3, co prawdopodobnie wiązało się z wejściem Polski do Unii Europejskiej i strefy Schengen. W kolejnych latach realizacji badania statystycznego poświęconego pracy nierejestrowanej (2010, 2014), co prawda obserwowano dalsze systematyczne zmniejszanie się skali tego zjawiska, ale tempo tych zmian było już dużo niższe. Przeprowadzone w I kw. 2018 r. badanie wskazuje jednak na zatrzymanie tendencji spadkowej. W porównaniu z sytuacją z roku 2014 liczba pracujących w „szarej strefie” zwiększyła się o 62 tys. (porównanie dotyczy pierwszych dziewięciu miesięcy roku 2014 i 2017) i do września 2017 r. osiągnęła poziom 773 tys., a w całym 2017 r. pracę nierejestrowaną wykonywało 880 tys. osób. Zwiększył się także udział pracujących nieformalnie w ogólnej liczbie pracujących – z 4,5% w 2014 r. (styczeń - wrzesień) do 4,7% w pierwszych dziewięciu miesiącach roku i 5,4% w odniesieniu do całego roku 2017. Dla większości osób pracujących w 2017 r. w szarej strefie gospodarki praca ta stanowiła jednak dodatkowe źródło utrzymania. Możemy więc również mówić o zmianie tendencji obserwowanej przez ostatnie lata. W całym 2017 r. praca nierejestrowana była pracą główną dla 47,7% osób ją wykonujących (w 2014 r. odsetek ten wynosił 55,7%). Nadal wśród pracujących w „szarej strefie” przeważali mężczyźni, a biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania – mieszkańcy miast.

Praca nierejestrowana, choć występująca dość powszechnie, coraz częściej ma charakter doraźny, krótkotrwały – blisko 87% pracujących w „szarej strefie” miało zatrudnienie tylko 1 raz w miesiącu. Obejmuje ona wszystkie generacje Polaków, od młodzieży po osoby w wieku emerytalnym. „Szara strefa” tradycyjnie oferuje stosunkowo dużą liczbę miejsc pracy dla osób o niskich kwalifikacjach zawodowych (52% pracujących w „szarej strefie” miało wykształcenie co najwyżej zasadnicze zawodowe) i dla około 23% osób stanowi główne źródło utrzymania (osoby te wskazały, że dochody z pracy nierejestrowanej stanowią więcej niż połowę ich ogólnych dochodów).

Pracujący w „szarej strefie” według zadeklarowanej, ostatnio wykonywanej pracy, najczęściej znajdowali zatrudnienie przy pracach ogrodniczo-rolnych, a także remontach i naprawach budowlano-instalacyjnych, usługach budowlanych i instalacyjnych oraz opiece nad dzieckiem lub starszą osobą. Dla ok. 75% pracujących w „szarej strefie” gospodarki pracodawcami były osoby prywatne, a dla blisko 22% – firmy prywatne lub spółdzielnie.

W okresie styczeń – wrzesień 2017 r. z pracy nierejestrowanej skorzystało 561 tys. gospodarstw domowych (w analogicznym okresie 2014 r. – 380 tys.), a w całym 2017 r. – 661 tys. W całym roku gospodarstwa domowe

zatrudniały pracowników w sposób nieformalny średnio przez 12 dni, a przeciętnie najdłużej trwały prace związane z opieką nad dzieckiem lub starszą osobą – ponad 50 dni.

Praca nierejestrowana stanowi stały element polskiego rynku pracy – jak wspomniano wcześniej w 2017 r., 5,4% spośród wszystkich pracujących osób pracowało przynajmniej raz poza formalną gospodarką. Należy jednak podkreślić, że dla większości osób ją wykonujących miała ona charakter doraźny. Forma, charakter i zakres pracy nierejestrowanej wynikają z wielu czynników będących pochodną aktualnej sytuacji na krajowym rynku pracy, ale wydaje się, że w jeszcze większym stopniu z sytuacji na lokalnych rynkach pracy, a w pewnym stopniu również na europejskich rynkach pracy. Wielkość „szarej strefy” zależy nie tylko od kondycji samej gospodarki, ale także od sytuacji prawnej w ramach której funkcjonuje rynek pracy, obciążeń nakładanych na pracodawców związanych z zatrudnianiem pracowników, obowiązującego systemu podatkowego (w tym wysokości podatków), stopnia zbiurokratyzowania procedur związanych z zakładaniem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej itp., a także stopnia otwartości zagranicznych rynków pracy. Przy analizie zagadnienia należy również pamiętać, że praca „na czarno” wykonywana jest także przez imigrantów krótko i długookresowych, przy czym pierwsi z uwagi na przyjętą międzynarodową metodologię BAEL nie są objęci badaniem, a drudzy, z uwagi na specyfikę badania opartego na próbie osób oraz jego dobrowolny charakter, są niedoreprezentowani.

Recapitulation

Unregistered employment is a phenomenon that has been observed and present in Poland for many years. Since 1995, i.e. the moment of the implementation by the Statistics Poland of the survey on the employed in the hidden economy, the scale of the phenomenon has decreased.

In the year 2004, the number of persons employed in the hidden economy comprised as many as 1.3 million persons, then the successive survey in 2009 indicated that the number of persons employed in the hidden economy decreased by over 1/3, which was probably related to the Poland's accession to the European Union and Schengen Zone. Although in the successive years of conducting the statistical survey on unregistered employment (2010, 2014), there was observed further regular decreasing in the scope of the phenomenon, the pace of these changes was slower. However, the survey carried out in the first quarter of 2018 indicates the end of the downward trend. Compared to the situation in 2014, the number of persons employed in the hidden economy increased by 62 thous. (the comparison concerns the first nine months of the year 2014 and 2017) and by September 2017 it reached the level of 773 thous., while over the entire 2017, unregistered work was performed by 880 thous. persons. Also the share of the informal workers in the total number of the employed increased – from 4.5% in 2014 (January - September) to 4.7 % in the first nine months of the year and 5.4% over the entire year 2017. However, for most persons employed in 2017 in the hidden economy, the work in the hidden economy comprised an additional source of maintenance. Thus, we may also point out the change in the tendency observed over the last years. During the entire 2017, the unregistered work was the main job for 47.7% of persons performing it (in 2014 the respective share was 55.7%). Men still dominated among persons employed in the hidden economy, while as regards the place of residence – urban residents.

Unregistered employment, despite its universal occurrence, increasingly more often has temporary character and short duration - almost 87% of the employed in the hidden economy worked only once a month. All generation of the Poles, from the youth to persons at the retirement age, are involved in unregistered work. The hidden economy traditionally offers a relatively large number of jobs for persons with low occupational qualifications (52% of the employed in the hidden economy had education no higher than basic vocational). For about 23% of persons their employment in the hidden economy provided the main source of maintenance (these persons declared that the income generated by unregistered work constituted more than a half of their overall income).

As regards the declared last performed work, persons employed in the hidden economy most often found employment in gardening and farming, construction and installation maintenance and repair, construction and

installation services, taking care of a child or elderly person. For about 75% of persons employed in the hidden economy, the employers were natural persons, while for over 22% – private companies or cooperatives.

In the period January – September 2017, 561 thous. households hired unregistered workers (during the same period of 2014 – 380 thous.), while during the entire year 2017 - 661 thous. households. In the entire year, the households employed workers informally on average for 12 days; and on average, the longest duration characterized taking care of a child or elderly person – 50 days.

Unregistered employment constitutes a permanent feature of the Polish labour market, as was mentioned earlier. In 2017, 5.4% of the entire employed population worked at least once outside the formal economy. However, it should be stressed, that for most persons performing unregistered work, it had a casual character. The form, character and range of unregistered work depend on many factors which are a derivative of the current condition of the domestic labour market, but it seems that much stronger impact has the situation in the local labour markets, and to some extent even in the European labour markets. The scope of the hidden economy depends not only on the condition of economy, it is also influenced by the legislative system within which the labour market operates, charges imposed on the employers related to employment of workers, obligatory taxing system (including the amount of taxes), degree of bureaucratizing of procedures related to setting up and conducting own business, etc., as well as the extent to which the foreign labour markets are opened. When analysing the issue, it should be also remembered that illegal work is also performed by the short- and long-term immigrants, the former of whom are not included in the survey due to the applied international LFS methodology, while the latter are underrepresented due to specifics of the survey based on a sample of persons and its voluntary character.

ANEKS TABELARYCZNY

TABLE ANNEX

DZIAŁ 1. OPINIE NA TEMAT PRZYCZYŃ PODEJMOWANIA PRACY NIEREJESTROWANEJ

OPINIONS ON REASONS FOR TAKING UNREGISTERED WORK

Tabl. 1.1. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a

Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>								
OGÓŁEM TOTAL	30458	14549	15909	18311	8532	9778	12148	6017	6131
według przyczyn: <i>by reasons:</i>									
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	13534	6311	7223	8136	3671	4465	5398	2640	2758
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	9469	4410	5059	5041	2214	2827	4428	2196	2232
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	8564	4311	4253	5272	2585	2687	3292	1726	1566
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	3034	1151	1883	1819	706	1112	1216	445	771
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	4373	2369	2004	2882	1550	1332	1491	819	672
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	6109	3262	2848	3841	2038	1803	2268	1224	1044
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	546	325	221	359	217	142	187	108	79
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	4496	2109	2388	2799	1258	1541	1697	850	847

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.1. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (dok.)

Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>								
Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną <i>Persons performing unregistered work</i>	880	539	341	445	236	209	435	304	132
według wybranych przyczyn: <i>by selected reasons:</i>									
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	293	169	124	128	60	68	166	109	57
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	309	206	103	134	72	62	175	134	41
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	330	210	121	180	96	85	150	114	36
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	116	64	53	67	41	26	50	23	27
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	131	99	33	55	30	25	76	68	8
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	218	147	71	100	56	45	118	91	26
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	11	11	-	.	.	-	7	7	-
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	146	63	84	88	44	44	58	18	40

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.2. Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a
Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wiek Age				
		15-24	25-34	35-44	45-59	60 i więcej and more
w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	30458	3716	5242	5521	6893	9086
według przyczyn: <i>by reasons:</i>						
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	13534	1569	2323	2335	3114	4194
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	9469	1426	1499	1498	2192	2854
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	8564	1098	1731	1649	2036	2049
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	3034	267	542	660	680	884
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	4373	469	779	936	1069	1120
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	6109	555	1173	1376	1475	1530
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	546	132	91	79	105	139
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	4496	403	805	886	1041	1362

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.2. Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (cok.)

Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wiek Age				
		15-24	25-34	35-44	45-59	60 i więcej and more
w tysiącach in thousands						
Mężczyźni <i>Men</i>	14549	1907	2680	2789	3390	3783
według przyczyn: <i>by reasons:</i>						
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	6311	777	1192	1129	1526	1688
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	4410	784	732	724	1016	1156
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	4311	604	911	830	1004	962
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	1151	99	170	257	303	322
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	2369	256	421	543	599	550
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	3262	306	683	779	761	732
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	325	88	51	51	76	60
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	2109	220	389	438	473	589

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.2. Ludność według wieku, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (dok.)

Population by age, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Wiek Age				
		15-24	25-34	35-44	45-59	60 i więcej and more
w tysiącach in thousands						
Kobiety <i>Women</i>	15909	1810	2562	2732	3503	5302
według przyczyn: <i>by reasons:</i>						
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	7223	792	1131	1205	1588	2506
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	5059	643	767	774	1176	1699
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	4253	494	821	819	1032	1087
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	1883	168	372	403	377	562
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	2004	214	358	393	470	570
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	2848	249	490	596	714	798
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	221	44	40	28	30	79
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	2388	184	416	448	568	772

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a

Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Level of education			
		policealne i wyższe post-secondary and tertiary	średnie zawodowe i ogólnokształcące vocational and general secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i niższe lower secondary and below
w tysiącach in thousands					
OGÓŁEM TOTAL	30458	8451	9427	7316	5264
według przyczyn: by reasons:					
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	13534	3649	4115	3404	2366
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	9469	2103	2781	2417	2169
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	8564	2627	2853	1977	1106
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	3034	843	984	716	492
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	4373	1566	1371	898	539
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	6109	2197	1887	1439	586
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	546	167	127	117	135
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	4496	1379	1396	1150	571

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (cd.)

Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Level of education			
		policealne i wyższe post-secondary and tertiary	średnie zawodowe i ogólnokształcące vocational and general secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i niższe lower secondary and below
w tysiącach in thousands					
Mężczyźni <i>Men</i>	14549	3479	4399	4286	2385
według przyczyn: <i>by reasons:</i>					
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	6311	1441	1839	1975	1056
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	4410	742	1222	1377	1069
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	4311	1064	1467	1221	559
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	1151	249	369	342	190
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	2369	800	715	559	295
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	3262	1051	1003	919	288
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	325	99	55	76	96
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	2109	570	595	654	290

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 1.3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci oraz opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej^a (dok.)

Population aged 15 years and more by level of education, sex and opinion on reasons for taking unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Level of education			
		policealne i wyższe post-secondary and tertiary	średnie zawodowe i ogólnokształcące vocational and general secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i niższe lower secondary and below
w tysiącach in thousands					
Kobiety <i>Women</i>	15909	4972	5029	3030	2879
według przyczyn: <i>by reasons:</i>					
Niewystarczające dochody <i>Insufficient income</i>	7223	2208	2276	1429	1310
Brak możliwości znalezienia pracy <i>Inability to find a job</i>	5059	1361	1559	1040	1100
Pracodawca proponuje wyższe wynagrodzenie bez rejestrowania umowy o pracę <i>Employer proposes higher pay without formal employment contract</i>	4253	1564	1387	755	547
Wynika to z sytuacji rodzinnej bądź życiowej <i>Family, personal reasons</i>	1883	593	615	374	302
Podatki zniechęcają do rejestrowania dochodów <i>Taxes discourage from registering income</i>	2004	766	656	339	243
Wysoka składka ubezpieczeniowa <i>High insurance rate</i>	2848	1146	884	519	298
Niechęć wiązania się na stałe z miejscem pracy <i>Unwillingness to have a permanent job</i>	221	68	72	41	39
Możliwość utraty niektórych świadczeń przy podjęciu pracy rejestrowanej <i>Possibility to lose some benefits in case of taking registered work</i>	2388	810	801	496	281

a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 14. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a

Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on types of unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>								
OGÓŁEM TOTAL	30458	14549	15909	18311	8532	9778	12148	6017	6131
według rodzajów pracy: <i>by type of work:</i>									
Handel <i>Trade</i>	3948	1885	2063	2511	1183	1328	1437	702	735
Usługi budowlane i instalacyjne <i>Construction and installation services</i>	11817	6684	5133	6650	3720	2930	5167	2964	2203
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne <i>Construction and installation repairs</i>	14974	8194	6780	8798	4620	4178	6176	3575	2601
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn <i>Repair of cars and other engines</i>	2475	1849	625	1320	987	334	1154	863	292
Usługi transportowe <i>Transportation services</i>	1677	1093	584	1068	674	395	609	419	189
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego <i>Repair of electrical equipment</i>	880	594	286	506	360	146	374	234	140
Usługi lekarskie, pielęgniarskie <i>Medical and nursing services</i>	1171	531	641	723	310	413	448	221	228
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne <i>Hairdressing and beauty services</i>	3062	812	2251	1689	469	1220	1374	343	1031
Usługi turystyczne i gastronomiczne <i>Tourism services and catering</i>	925	386	539	565	262	303	360	124	236
Doradztwo księgowe, prawne <i>Accounting and legal services</i>	455	205	250	323	155	168	132	50	81
Korepetycje <i>Tutoring</i>	7030	2965	4065	4777	2059	2719	2252	907	1346
Tłumaczenia <i>Translation</i>	515	225	290	329	143	186	186	82	104
Usługi krawieckie <i>Tailoring</i>	2103	591	1512	1138	319	819	965	271	693
Prace domowe <i>Housework</i>	8318	3100	5218	5566	2060	3506	2752	1040	1712

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 14. Ludność w wieku 15 lat i więcej według miejsca zamieszkania i płci oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a (dok.)

Population aged 15 years and more by place of residence, sex and opinion on types of unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			Miasta <i>Urban areas</i>			Wieś <i>Rural areas</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>								
OGÓŁEM (dok.) TOTAL (cont.)	30458	14549	15909	18311	8532	9778	12148	6017	6131
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą <i>Taking care of a child or elderly person</i>	8899	3011	5887	5736	1946	3789	3163	1065	2098
Ochrona i pilnowanie mienia <i>Security services</i>	305	211	94	216	142	74	89	69	20
Prace ogrodniczo-rolne <i>Gardening and farming</i>	3087	1739	1349	1368	722	646	1719	1016	703
Działalność produkcyjna <i>Manufacturing</i>	272	151	121	153	85	67	119	66	53
Usługi sąsiedzkie <i>Neighbourhood services</i>	272	130	142	141	56	85	130	74	57
w tym: <i>of which:</i>									
usługi budowlane i instalacyjne oraz remonty i naprawy budowlano-instalacyjne <i>construction and installation services and construction and installation repairs</i>	67	50	16	41	30	11	26	20	6
przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn <i>repair of cars and other engines</i>	13	5	8	10	.	8	.	.	.
usługi transportowe <i>transportation services</i>	13	5	9	.	-	.	10	5	5
usługi krawieckie <i>tailoring</i>	15	5	10	9	.	6	6	.	.
prace domowe <i>housework</i>	27	.	26	21	.	20	6	-	6
opieka nad dzieckiem lub starszą osobą <i>taking care of children or elderly person</i>	29	11	18	18	5	12	11	5	6
prace ogrodniczo-rolne <i>gardening and farming</i>	90	45	45	29	9	20	61	36	24
Inne <i>Other</i>	173	77	96	114	57	57	59	19	39

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 15. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a

Population aged 15 years and more by level of education and opinion on types of unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Level of education			
		policealne i wyższe post-secondary and tertiary	średnie zawodowe i ogólnokształ- cące vocational and general secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i niższe lower secondary and below
w tysiącach in thousands					
OGÓŁEM TOTAL	30458	8451	9427	7316	5264
według rodzajów pracy: by type of work:					
Handel Trade	3948	1112	1357	885	594
Usługi budowlane i instalacyjne Construction and installation services	11817	3166	3714	3164	1773
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne Construction and installation repairs	14974	4107	4695	3897	2275
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn Repair of cars and other engines	2475	567	775	697	435
Usługi transportowe Transportation services	1677	449	540	449	239
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego Repair of electrical equipment	880	200	342	174	163
Usługi lekarskie, pielęgniarskie Medical and nursing services	1171	346	288	299	238
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne Hairdressing and beauty services	3062	897	1032	680	453
Usługi turystyczne i gastronomiczne Tourism services and catering	925	308	314	174	129
Doradztwo księgowo, prawne Accounting and legal services	455	198	141	75	41
Korepetycje Tutoring	7030	2627	2122	1093	1188
Tłumaczenia Translation	515	171	155	91	98
Usługi krawieckie Tailoring	2103	463	668	561	410
Prace domowe Housework	8318	2624	2631	1746	1318

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

Tabl. 15. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz opinii na temat rodzajów podejmowanej pracy nierejestrowanej^a (dok.)

Population aged 15 years and more by level of education and opinion on types of unregistered work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Poziom wykształcenia Level of education			
		policealne i wyższe post-secondary and tertiary	średnie zawodowe i ogólnokształ- cące vocational and general secondary	zasadnicze zawodowe basic vocational	gimnazjalne i niższe lower secondary and below
w tysiącach in thousands					
O G Ó Ł E M (dok.) TOTAL (cont.)	30458	8451	9427	7316	5264
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą Taking care of a child or elderly person	8899	2684	2746	1958	1511
Ochrona i pilnowanie mienia Security services	305	60	94	97	54
Prace ogrodniczo-rolne Gardening and farming	3087	736	874	890	587
Działalność produkcyjna Manufacturing	272	59	74	80	59
Usługi sąsiedzkie Neighbourhood services	272	61	62	88	61
w tym: of which:					
usługi budowlane i instalacyjne oraz remonty i naprawy budowlano- instalacyjne construction and installation services and construction and installation repairs	67	21	9	22	14
usługi krawieckie tailoring	15	.	.	9	.
prace domowe housework	27	12	7	.	5
opieka nad dzieckiem lub starszą osobą taking care of a child or elderly person	29	5	14	7	.
prace ogrodniczo-rolne gardening and farming	90	9	14	38	29
Inne Other	173	77	57	24	15

^a Opinie ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej (łącznie z brakiem danych); wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wymienić więcej niż jedną przyczynę podejmowania pracy nierejestrowanej.

^a Opinions of population aged 15 years and more (including lack of data); outcomes don't sum, because each person could choose more than one reason for taking unregistered work.

**DZIAŁ 2. OSOBY WYKONUJĄCE PRACĘ NIEREJESTROWANĄ W OKRESIE OBJĘTYM BADANIEM,
TJ. OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2017 r.¹**

PERSONS PERFORMING UNREGISTERED WORK DURING THE PERIOD COVERED BY THE SURVEY
IE. 1st JANUARY TO 31st DECEMBER 2017¹

Tabl. 2.1. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a

Persons performing unregistered work by sex, place of residence and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>					
OGÓŁEM TOTAL	880	539	341	765	470	295
Styczeń <i>January</i>	238	126	112	202	110	92
Luty <i>February</i>	229	126	103	207	114	93
Marzec <i>March</i>	256	153	103	231	140	90
Kwiecień <i>April</i>	292	180	111	259	161	97
Maj <i>May</i>	350	214	136	310	192	119
Czerwiec <i>June</i>	347	209	138	310	178	132
Lipiec <i>July</i>	390	244	146	360	230	131
Sierpień <i>August</i>	351	223	128	326	206	120
Wrzesień <i>September</i>	294	182	112	256	153	102
Październik <i>October</i>	284	179	105	263	164	98
Listopad <i>November</i>	247	136	111	219	116	103
Grudzień <i>December</i>	255	125	130	231	113	118
Miasta Urban areas	445	236	209	395	212	183
Styczeń <i>January</i>	136	54	81	113	46	67
Luty <i>February</i>	112	40	72	100	35	65
Marzec <i>March</i>	121	47	74	105	41	64
Kwiecień <i>April</i>	138	67	70	124	63	61
Maj <i>May</i>	163	78	85	142	65	77
Czerwiec <i>June</i>	177	95	81	165	86	79

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).
a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

¹ W porównaniu do poprzedniej edycji badania, w której dane dotyczyły okresu od stycznia do września, w obecnej edycji okresem odniesienia był cały rok (od stycznia do grudnia), w związku z czym przedstawione dane dot. wykonywanej pracy nierejestrowanej nie są w pełni porównywalne z wynikami z poprzednich edycji.

¹ Compared to the previous edition of the survey where the data concerned the period between January and September, the reference period in the present edition was the entire year (between January and December), therefore the presented data regarding the performed unregistered work are not fully comparable with the data from the previous editions.

Tabl. 2.1. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (dok.)

Persons performing unregistered work by sex, place of residence and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>					
O G Ó Ł E M (dok.) TOTAL (cont.)	880	539	341	765	470	295
Lipiec <i>July</i>	196	98	98	180	93	88
Sierpień <i>August</i>	177	91	86	168	86	82
Wrzesień <i>September</i>	136	63	73	122	55	66
Październik <i>October</i>	138	69	70	129	64	65
Listopad <i>November</i>	136	57	79	126	52	74
Grudzień <i>December</i>	153	68	86	140	63	77
Wieś Rural areas	435	304	132	370	257	113
Styczeń <i>January</i>	102	71	31	89	64	25
Luty <i>February</i>	117	86	31	107	79	29
Marzec <i>March</i>	135	107	29	126	99	26
Kwiecień <i>April</i>	154	113	41	135	99	36
Maj <i>May</i>	187	137	51	168	127	41
Czerwiec <i>June</i>	171	113	57	145	92	53
Lipiec <i>July</i>	194	146	48	180	137	43
Sierpień <i>August</i>	174	132	42	158	120	38
Wrzesień <i>September</i>	158	119	39	134	98	36
Październik <i>October</i>	145	110	35	134	100	33
Listopad <i>November</i>	111	79	32	93	64	30
Grudzień <i>December</i>	102	57	45	92	50	41

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a

Persons performing unregistered work by sex, age and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>					
OGÓŁEM TOTAL	880	539	341	765	470	295
z tego w wieku: <i>of which aged:</i>						
15-24 lat years	185	116	69	183	116	67
Styczeń <i>January</i>	29	18	10	27	18	9
Luty <i>February</i>	37	27	10	37	27	10
Marzec <i>March</i>	53	44	9	53	44	9
Kwiecień <i>April</i>	54	43	10	54	43	10
Maj <i>May</i>	62	43	18	62	43	18
Czerwiec <i>June</i>	61	35	26	61	35	26
Lipiec <i>July</i>	84	55	30	82	55	27
Sierpień <i>August</i>	68	46	22	68	46	22
Wrzesień <i>September</i>	43	33	10	43	33	10
Październik <i>October</i>	39	32	7	39	32	7
Listopad <i>November</i>	31	19	13	31	19	13
Grudzień <i>December</i>	28	19	10	28	19	10
25-34 lat years	170	110	60	142	86	56
Styczeń <i>January</i>	68	52	16	60	44	16
Luty <i>February</i>	67	53	13	62	48	13
Marzec <i>March</i>	71	56	15	66	51	15
Kwiecień <i>April</i>	82	64	18	73	57	16
Maj <i>May</i>	84	60	24	74	53	22
Czerwiec <i>June</i>	97	68	29	75	46	29
Lipiec <i>July</i>	95	72	24	87	65	23
Sierpień <i>August</i>	84	66	18	76	58	18
Wrzesień <i>September</i>	63	50	13	54	41	13
Październik <i>October</i>	82	67	16	75	60	16
Listopad <i>November</i>	64	52	13	57	45	13
Grudzień <i>December</i>	55	32	22	49	28	21
35-44 lat years	144	89	55	116	69	47
Styczeń <i>January</i>	34	17	17	31	17	14
Luty <i>February</i>	26	12	14	23	12	11
Marzec <i>March</i>	28	15	13	24	14	10
Kwiecień <i>April</i>	36	14	22	32	14	18
Maj <i>May</i>	59	36	23	46	28	18
Czerwiec <i>June</i>	53	32	20	52	32	20
Lipiec <i>July</i>	43	23	19	40	23	17
Sierpień <i>August</i>	46	27	19	45	27	18
Wrzesień <i>September</i>	55	32	22	44	22	22
Październik <i>October</i>	42	27	15	42	27	15
Listopad <i>November</i>	32	19	13	32	19	13
Grudzień <i>December</i>	46	22	24	46	22	24

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i wieku oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (dok.)

Persons performing unregistered work by sex, age and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>					
OGÓŁEM (dok.) TOTAL (cont.)	880	539	341	765	470	295
45-59 lat years	242	159	83	200	140	60
Styczeń <i>January</i>	68	27	40	51	20	31
Luty <i>February</i>	59	21	38	46	14	32
Marzec <i>March</i>	61	26	35	45	19	26
Kwiecień <i>April</i>	71	34	37	53	22	31
Maj <i>May</i>	94	51	43	77	44	33
Czerwiec <i>June</i>	82	42	41	70	35	35
Lipiec <i>July</i>	105	64	41	89	57	32
Sierpień <i>August</i>	99	61	39	84	53	31
Wrzesień <i>September</i>	77	39	38	61	30	31
Październik <i>October</i>	69	35	35	58	28	31
Listopad <i>November</i>	75	32	42	54	19	35
Grudzień <i>December</i>	75	35	40	58	27	31
60 lat i więcej and more	139	65	74	124	59	65
Styczeń <i>January</i>	40	12	28	33	11	22
Luty <i>February</i>	41	14	27	40	14	27
Marzec <i>March</i>	42	12	30	42	12	30
Kwiecień <i>April</i>	49	24	25	47	24	23
Maj <i>May</i>	52	24	28	52	24	28
Czerwiec <i>June</i>	55	32	23	52	29	23
Lipiec <i>July</i>	62	30	32	62	30	32
Sierpień <i>August</i>	54	24	31	52	22	31
Wrzesień <i>September</i>	57	27	29	54	27	26
Październik <i>October</i>	50	17	33	48	17	31
Listopad <i>November</i>	45	15	30	45	15	30
Grudzień <i>December</i>	51	17	34	50	17	32

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.3. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i poziomu wykształcenia oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a

Persons performing unregistered work by sex, level of education and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands.</i>					
OGÓŁEM TOTAL	880	539	341	765	470	295
z tego z wykształceniem: <i>of which with education:</i>						
Policealnym i wyższym Post-secondary and tertiary	156	60	96	137	54	83
Styczeń <i>January</i>	42	12	30	35	7	28
Luty <i>February</i>	51	17	34	47	12	34
Marzec <i>March</i>	55	17	38	47	12	35
Kwiecień <i>April</i>	56	17	39	48	12	36
Maj <i>May</i>	61	21	40	53	16	36
Czerwiec <i>June</i>	60	25	35	55	21	35
Lipiec <i>July</i>	63	26	37	56	21	34
Sierpień <i>August</i>	51	18	32	44	13	31
Wrzesień <i>September</i>	54	17	38	45	10	35
Październik <i>October</i>	48	14	34	41	10	32
Listopad <i>November</i>	47	11	36	39	6	33
Grudzień <i>December</i>	58	16	42	49	11	38
Średnim zawodowym i ogólnokształcącym Vocational and general secondary	266	155	112	236	134	103
Styczeń <i>January</i>	72	44	27	64	41	23
Luty <i>February</i>	61	40	21	58	40	19
Marzec <i>March</i>	67	42	26	64	41	24
Kwiecień <i>April</i>	66	45	21	63	45	18
Maj <i>May</i>	75	43	32	73	43	30
Czerwiec <i>June</i>	109	52	57	92	37	55
Lipiec <i>July</i>	115	62	54	112	62	50
Sierpień <i>August</i>	96	56	40	94	56	37
Wrzesień <i>September</i>	74	46	28	70	44	26
Październik <i>October</i>	80	56	24	78	56	22
Listopad <i>November</i>	64	38	26	62	38	24
Grudzień <i>December</i>	65	37	28	59	37	22

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.3. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci i poziomu wykształcenia oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a (dok.)

Persons performing unregistered work by sex, level of education and frequency and month of performing this work^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Grand total</i>			W tym jednorazowo w miesiącu <i>Of which once a month</i>		
	ogółem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>	razem <i>total</i>	mężczyźni <i>men</i>	kobiety <i>women</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>					
O G Ó Ł E M (dok.) TOTAL (cont.)	880	539	341	765	470	295
Zasadniczym zawodowym Basic vocational	314	227	88	277	204	73
Styczeń <i>January</i>	93	54	39	82	50	32
Luty <i>February</i>	79	46	33	70	43	27
Marzec <i>March</i>	96	67	29	87	64	24
Kwiecień <i>April</i>	120	80	41	112	76	36
Maj <i>May</i>	149	106	44	128	94	34
Czerwiec <i>June</i>	124	87	37	118	83	34
Lipiec <i>July</i>	143	102	42	135	98	37
Sierpień <i>August</i>	141	101	41	136	97	39
Wrzesień <i>September</i>	116	78	38	101	66	35
Październik <i>October</i>	104	69	35	98	65	33
Listopad <i>November</i>	88	53	35	81	47	33
Grudzień <i>December</i>	84	46	38	78	42	36
Gimnazjalnym i niższym Lower secondary and below	143	98	46	115	78	37
Styczeń <i>January</i>	32	16	16	21	12	9
Luty <i>February</i>	38	23	15	32	19	13
Marzec <i>March</i>	37	27	10	32	23	8
Kwiecień <i>April</i>	49	39	10	36	28	8
Maj <i>May</i>	65	44	21	56	39	18
Czerwiec <i>June</i>	54	45	9	45	37	8
Lipiec <i>July</i>	68	54	14	58	48	9
Sierpień <i>August</i>	63	47	16	52	39	13
Wrzesień <i>September</i>	50	41	9	40	33	8
Październik <i>October</i>	51	39	12	45	33	12
Listopad <i>November</i>	47	34	13	37	24	13
Grudzień <i>December</i>	49	26	22	45	23	22

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months).

Tabl. 2.4. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni pracy i liczby miesięcy, w których była wykonywana^a

Persons performing unregistered work by the number of days of work and the number of months in which it was performed^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych Number of days worked					
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41-60	61 dni i więcej days and more
		w tysiącach in thousands					
OGÓŁEM TOTAL	880	244	88	93	84	59	79
1 miesiąc month	308	202	33	22	24	-	.
2	123	30	21	21	18	6	-
3	139	11	13	8	18	39	.
4	74	.	19	21	11	7	10
5 miesięcy i więcej months and more	236	-	.	21	13	7	62
Mężczyźni Men	539	159	43	49	49	30	41
1 miesiąc month	189	132	7	18	11	-	-
2	77	17	11	10	15	-	-
3	96	9	11	7	10	20	.
4	47	-	13	12	10	6	.
5 miesięcy i więcej months and more	130	-	-	.	.	.	38
Kobiety Women	341	86	46	44	35	29	38
1 miesiąc month	119	70	26	.	13	-	.
2	46	13	9	11	.	6	-
3	43	.	.	.	8	19	.
4	28	.	5	9	.	.	8
5 miesięcy i więcej months and more	105	-	.	20	11	.	24

a Wyniki nie sumują się, gdyż nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

a Outcomes don't sum because „no answer” cases are not included.

Tabl. 2.5. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych oraz płci, miejsca zamieszkania i wieku pracujących^a

Persons performing unregistered work by the number of days worked, sex, place of residence and age^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych Number of days worked						Średnia liczba dni przepracowanych przez osobę Average number of days worked by a person
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41-60	61 dni i więcej days and more	
	w tysiącach in thousands							
OGÓŁEM TOTAL	880	244	88	93	84	59	79	29,8
15-24 lat years	185	36	25	8	30	25	7	27,9
25-34	170	43	14	25	12	.	22	33,5
35-44	144	41	16	31	10	15	10	30,8
45-59	242	90	20	16	19	.	25	27,5
60 lat i więcej years and more	139	35	13	12	13	12	16	30,9
Mężczyźni Men	539	159	43	49	49	30	41	26,9
15-24 lat years	116	20	11	.	23	9	6	33,8
25-34	110	22	5	12	6	-	15	42,9
35-44	89	27	10	21	6	11	.	20,7
45-59	159	75	10	10	11	-	13	19,7
60 lat i więcej years and more	65	15	5	6	.	10	.	30,4
Kobiety Women	341	86	46	44	35	29	38	32,6
15-24 lat years	69	16	14	7	8	16	.	20,6
25-34	60	20	8	13	5	.	7	26,6
35-44	55	14	6	10	5	.	7	39,4
45-59	83	16	9	6	9	.	.	37,6
60 lat i więcej years and more	74	20	8	6	9	.	12	31,2
Miasta Urban areas	445	141	32	60	38	37	46	29,3
15-24 lat years	98	27	9	8	9	25	7	30,2
25-34	78	19	.	13	6	.	17	38,6
35-44	62	22	6	17	.	.	.	24,0
45-59	118	48	9	14	8	.	.	28,7
60 lat i więcej years and more	89	26	5	7	10	6	10	27,5
Wieś Rural areas	435	104	56	33	46	21	34	30,7
15-24 lat years	87	9	16	-	21	-	-	17,1
25-34	93	24	11	12	5	.	6	27,3
35-44	81	19	11	15	6	12	7	36,9
45-59	125	42	10	.	11	.	14	25,8
60 lat i więcej years and more	50	9	8	5	.	6	6	38,3

^a Wyniki nie sumują się, gdyż nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

^a Outcomes don't sum because „no answer” cases are not included.

Tabl. 2.6. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych oraz płci, miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia^a

Persons performing unregistered work by the number of days worked, sex, place of residence and level of education^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych Number of days worked						Średnia liczba dni przepracowanych przez osobę Average number of days worked by a person
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41-60	61 dni i więcej days and more	
		w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	880	244	88	93	84	59	79	29,8
Policealne i wyższe <i>Post-secondary and tertiary</i>	156	50	17	28	12	.	15	23,7
Średnie zawodowe i ogólnokształcące <i>Vocational and general secondary</i>	266	71	37	12	36	34	18	28,9
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	314	91	14	43	16	12	28	31,0
Gimnazjalne i niższe <i>Lower secondary and below</i>	143	33	19	10	20	10	17	36,5
Mężczyźni Men	539	159	43	49	49	30	41	26,9
Policealne i wyższe <i>Post-secondary and tertiary</i>	60	18	11	8	.	-	.	19,8
Średnie zawodowe i ogólnokształcące <i>Vocational and general secondary</i>	155	49	14	6	21	12	10	25,7
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	227	72	12	27	10	11	13	22,9
Gimnazjalne i niższe <i>Lower secondary and below</i>	98	20	5	8	16	7	14	39,4
Kobiety Women	341	86	46	44	35	29	38	32,6
Policealne i wyższe <i>Post-secondary and tertiary</i>	96	32	6	20	11	.	12	25,2
Średnie zawodowe i ogólnokształcące <i>Vocational and general secondary</i>	112	22	23	5	15	22	8	31,7
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	88	19	.	17	6	.	15	42,5
Gimnazjalne i niższe <i>Lower secondary and below</i>	46	13	14	32,3

a Wyniki nie sumują się, gdyż nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

a Outcomes don't sum because „no answer” cases are not included.

Tabl. 2.6. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni przepracowanych oraz płci, miejsca zamieszkania i poziomu wykształcenia^a (dok.)

Persons performing unregistered work by the number of days worked, sex, place of residence and level of education^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych Number of days worked						Średnia liczba dni przepracowanych przez osobę Average number of days worked by a person
		5 dni i mniej days and less	6-10	11-20	21-40	41-60	61 dni i więcej days and more	
		w tysiącach in thousands.						
O G Ó Ł E M (dok.) TOTAL (cont.)	880	244	88	93	84	59	79	29,8
Miasta Urban areas	445	141	32	60	38	37	46	29,3
Policealne i wyższe <i>Post-secondary and tertiary</i>	107	29	5	22	9	.	13	28,7
Średnie zawodowe i ogólnokształcące <i>Vocational and general secondary</i>	164	41	17	12	18	30	15	29,5
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	123	54	.	23	8	.	9	25,2
Gimnazjalne i niższe <i>Lower secondary and below</i>	50	17	5	.	.	.	8	39,6
Wieś Rural areas	435	104	56	33	46	21	34	30,7
Policealne i wyższe <i>Post-secondary and tertiary</i>	49	21	12	6	.	-	.	10,8
Średnie zawodowe i ogólnokształcące <i>Vocational and general secondary</i>	102	30	20	-	18	.	.	27,3
Zasadnicze zawodowe <i>Basic vocational</i>	191	37	10	20	8	9	19	37,2
Gimnazjalne i niższe <i>Lower secondary and below</i>	93	16	14	7	17	8	10	34,6

a Wyniki nie sumują się, gdyż nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

a Outcomes don't sum because „no answer” cases are not included.

Tabl. 2.7. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według liczby dni zatrudnienia w miesiącu i miesiąca zatrudnienia^a

Persons performing unregistered work by the number of days of employment in a month and the month of employment^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni pracy w miesiącu Number of days of work in month					
		1 dzień day	2-3	4-5	6-10	11-20	21 i więcej days and more
		w tysiącach in thousands					
OGÓŁEM TOTAL	880	125	147	91	116	152	58
Styczeń January	238	11	26	32	20	32	10
Luty February	229	14	16	13	38	37	6
Marzec March	256	14	15	13	31	39	15
Kwiecień April	292	23	17	19	43	43	10
Maj May	350	32	35	44	30	55	19
Czerwiec June	347	28	48	11	55	59	21
Lipiec July	390	41	27	37	41	65	51
Sierpień August	351	17	41	22	44	74	45
Wrzesień September	294	25	42	19	39	55	24
Październik October	284	38	17	16	25	53	19
Listopad November	247	18	26	7	28	45	16
Grudzień December	255	31	26	12	39	56	5
Mężczyźni Men	539	78	97	40	59	93	33
Styczeń January	126	.	10	19	6	21	5
Luty February	126	.	.	.	23	26	.
Marzec March	153	5	-	.	17	27	13
Kwiecień April	180	11	6	.	24	32	5
Maj May	214	12	17	23	13	39	13
Czerwiec June	209	15	26	.	20	39	12
Lipiec July	244	31	16	19	21	42	18
Sierpień August	223	10	26	13	24	49	22
Wrzesień September	182	16	26	9	15	39	19
Październik October	179	24	7	8	11	36	14
Listopad November	136	11	5	.	8	28	14
Grudzień December	125	16	6	.	11	40	.
Kobiety Women	341	47	50	51	57	59	25
Styczeń January	112	9	16	13	14	11	5
Luty February	103	11	13	9	15	11	.
Marzec March	103	9	15	11	14	12	.
Kwiecień April	111	11	11	16	19	11	5
Maj May	136	20	19	20	17	15	6
Czerwiec June	138	13	23	7	35	20	8
Lipiec July	146	10	11	18	20	22	33
Sierpień August	128	6	15	9	20	25	24
Wrzesień September	112	9	16	10	24	16	.
Październik October	105	13	10	8	15	18	.
Listopad November	111	7	20	6	20	17	.
Grudzień December	130	15	19	8	28	16	.

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach) oraz nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months); also "no answer" cases are not included.

Tabl. 2.8. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według płci, miejsca zamieszkania oraz rodzajów wykonywanych prac^a

Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Mężczyźni <i>Men</i>	Kobiety <i>Women</i>	Miasta <i>Urban areas</i>	Wieś <i>Rural areas</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>				
OGÓŁEM TOTAL	880	539	341	445	435
w tym: <i>of which:</i>					
Handel <i>Trade</i>	21	8	13	14	7
Usługi budowlane i instalacyjne <i>Construction and installation services</i>	114	109	5	33	81
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne <i>Construction and installation repairs</i>	128	128	-	55	73
Przeeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn <i>Repair of cars and other engines</i>	31	31	-	15	16
Usługi transportowe <i>Transportation services</i>	30	23	7	12	18
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego <i>Repair of electrical equipment</i>	16	16	-	15	.
Usługi lekarskie i pielęgniarские <i>Medical and nursing services</i>	8	.	5	5	.
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne <i>Hairdressing and beauty services</i>	28	.	24	9	19
Usługi turystyczne i gastronomiczne <i>Tourism services and catering</i>	53	8	45	32	21
Doradztwo księgowo, prawne <i>Accounting and legal services</i>	19	10	9	18	.
Korepetycje <i>Tutoring</i>	50	21	29	31	19
Usługi krawieckie <i>Tailoring</i>	8	-	8	.	5
Prace domowe <i>Housework</i>	44	10	34	33	11
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą <i>Taking care of a child or elderly person</i>	82	9	73	58	24
Ochrona i pilnowanie mienia <i>Security services</i>	8	7	.	-	8
Prace ogrodniczo-rolne <i>Gardening and farming</i>	161	118	43	42	119
Działalność produkcyjna <i>Manufacturing</i>	27	13	14	8	19
Usługi sąsiedzkie <i>Neighbourhood services</i>	90	67	23	30	60
w tym: <i>of which:</i>					
prace ogrodniczo-rolne <i>gardening and farming</i>	49	45	.	6	43
Inne <i>Others</i>	48	19	29	39	9

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wykonywać więcej niż jedną pracę nierejestrowaną.

a Outcomes don't sum, because each person could perform more than one unregistered work.

Tabl. 2.9. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według miesiąca zatrudnienia i wybranych rodzajów wykonywanych prac^a

Persons performing unregistered work by sex, place of residence and types of performed work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Miesiąc zatrudnienia Month of employment											
		01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
		w tysiącach in thousands											
OGÓŁEM TOTAL	880	238	229	256	292	350	347	390	351	294	284	247	255
w tym: of which:													
Handel Trade	21	19	12	9	10	13	14	14	11	8	8	9	11
Usługi budowlane i instalacyjne Construction and installation services	114	.	16	16	34	32	26	47	29	22	31	26	21
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne Construction and installation repairs	128	48	13	29	27	61	57	42	51	32	31	33	21
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn Repair of cars and other engines	31	7	18	19	20	26	19	20	19	19	23	6	6
Usługi transportowe Transportation services	30	.	.	.	6	6	10	.	9	11	6	.	8
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego Repair of electrical equipment	16	7	6	.	6	5	8	8	-
Usługi lekarskie, pielęgnarskie Medical and nursing services	8	-	-	-	-	-	.	-
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne Hairdressing and beauty services	28	11	.	5	7	8	12	10	7	.	6	5	10
Usługi turystyczne i gastronomiczne Tourism services and catering	53	.	12	.	5	14	30	27	23	.	.	6	11
Doradztwo księgowo, prawne Accounting and legal services	19	.	5	6	10	.	5
Korepetycje Tutoring	50	24	26	27	36	27	9	.	.	14	9	12	9
Usługi krawieckie Tailoring	8	7
Prace domowe Housework	44	13	11	9	11	18	8	20	16	16	11	14	24
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą Taking care of a child or elderly person	82	25	23	24	19	20	27	39	36	33	33	38	46
Ochrona i pilnowanie mienia Security services	8	-	.	-	-	.	5	5	5	-	-	-	-
Prace ogrodniczo-rolne Gardening and farming	161	12	24	12	39	49	48	75	74	53	25	16	16
Działalność produkcyjna Manufacturing	27	13	10	10	10	8	8	8	10	18	12	14	14
Usługi sąsiedzkie Neighbourhood services	90	10	.	8	8	15	16	43	17	26	28	10	9
w tym: of which:													
prace ogrodniczo-rolne gardening and farming	49	11	8	31	15	23	8	.	.
Inne Other	48	20	19	19	29	24	24	25	19	18	17	21	18

a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła wykonywać więcej niż jedną pracę nierejestrowaną oraz pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each person could perform more than one unregistered work and work in several analysed periods (months).

**DZIAŁ 3. OSTATNIO WYKONYWANA PRACA NIEREJESTROWANA W OKRESIE OBJĘTYM BADANIEM,
TJ. OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2017²**

RECENTLY PERFORMED UNREGISTERED WORK DURING THE PERIOD COVERED BY THE SURVEY
IE. 1st JANUARY TO 31st DECEMBER 2017²

Tabl. 3.1. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według charakterystyki ostatnio wykonywanej pracy, płci oraz miejsca zamieszkania

Persons performing unregistered work by characteristic of recently performed work, sex and place of residence

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Typ pracodawcy Type of employer			
		osoba prywatna natural person	firma prywatna lub spółdzielnia w systemie pracy chałupniczej private company or cooperative in outworking system	firma prywatna lub spółdzielnia w innym systemie niż chałupniczy or cooperative not in out-working system	praca na własny rachunek self-employed
w tysiącach in thousands					
OGÓŁEM TOTAL	880	673	61	133	13
Praca główna Main job	420	261	44	109	7
Praca dodatkowa Additional job	460	412	17	24	7
Mężczyźni Men	539	427	35	72	6
Praca główna Main job	266	167	31	62	6
Praca dodatkowa Additional job	274	260	5	9	-
Kobiety Women	341	246	26	61	8
Praca główna Main job	155	94	13	46	.
Praca dodatkowa Additional job	186	152	13	15	7
Miasta Urban areas	445	314	29	90	12
Praca główna Main job	199	115	13	66	5
Praca dodatkowa Additional job	246	199	16	24	7
Wieś Rural areas	435	359	32	42	.
Praca główna Main job	221	146	31	42	.
Praca dodatkowa Additional job	214	213	.	-	-

² W porównaniu do poprzedniej edycji badania, w której dane dotyczyły okresu od stycznia do września, w obecnej edycji okresem odniesienia był cały rok (od stycznia do grudnia), w związku z czym przedstawione dane dot. ostatnio wykonywanej pracy nierejestrowanej nie są w pełni porównywalne z wynikami z poprzednich edycji.

² Compared to the previous edition of the survey where the data concerned the period between January and September, the reference period in the present edition was the entire year (between January and December), therefore the presented data regarding the last performed unregistered work are not fully comparable with the data from the previous editions.

Tabl. 3.2. Osoby wykonujące pracę nierejestrowaną według typu pracodawcy oraz ostatnio wykonywanej pracy
Persons performing unregistered work by type of employer and recently performed work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Typ pracodawcy Type of employer	
		osoba prywatna lub osoba pracująca na własny rachunek natural person or self- employed	firma prywatna private company
w tysiącach in thousands			
OGÓŁEM TOTAL	880	686	194
w tym: of which:			
Handel Trade	19	9	9
Usługi budowlane i instalacyjne Construction and installation services	80	55	25
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne Construction and installation repairs	100	79	22
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn Repair of cars and other engines	27	21	6
Usługi transportowe Transportation services	25	21	5
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego Repair of electrical equipment	15	13	.
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne Hairdressing and beauty services	23	21	.
Usługi turystyczne i gastronomiczne Tourism services and catering	53	16	38
Doradztwo księgowo, prawne Accounting and legal services	18	15	.
Korepetycje Tutoring	50	50	-
Usługi krawieckie Tailoring	8	8	-
Prace domowe Housework	34	25	9
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą Taking care of a child or elderly person	80	80	-
Prace ogrodniczo-rolne Gardening and farming	132	105	27
Działalność produkcyjna Manufacturing	27	13	14
Usługi sąsiedzkie Neighbourhood services	69	68	.
w tym: of which:			
prace ogrodniczo-rolne gardening and farming	27	27	-
Inne Other	37	23	14

DZIAŁ 4. GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE Z PRACY NIEREJESTROWANEJ W OKRESIE OBJĘTYM BADANIEM, TJ. OD 1 STYCZNIA DO 31 GRUDNIA 2017³

HOUSEHOLDS USING UNREGISTERED LABOUR DURING THE PERIOD COVERED BY THE SURVEY
IE. 1st JANUARY TO 31st DECEMBER 2017³

Tabl. 4.1. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według miejsca zamieszkania oraz częstości i miesiąca wykonywania tej pracy^a

Households using unregistered labour by place of residence and frequency and month of performing this work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Gospodarstwa korzystające jednorazowo z pracy nierejestrowanej Households using unregistered work once		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	razem total	miasta urban areas	wieś rural areas
	w tysiącach in thousands.					
OGÓŁEM TOTAL	661	392	269	573	329	244
Styczeń January	134	115	20	124	107	17
Luty February	116	90	26	107	83	24
Marzec March	166	112	54	158	107	51
Kwiecień April	206	150	57	187	134	54
Maj May	153	102	51	140	94	46
Czerwiec June	146	93	53	130	82	49
Lipiec July	179	110	69	160	96	65
Sierpień August	154	84	70	144	76	68
Wrzesień September	154	95	59	142	88	53
Październik October	167	109	58	144	90	54
Listopad November	164	111	53	150	99	51
Grudzień December	188	142	46	178	133	45

a Wyniki nie sumują się, gdyż gospodarstwo domowe mogło korzystać z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną w kilku analizowanych okresach (miesiącach).

a Outcomes don't sum, because each household could use of services of persons engaged in unregistered employment in several analysed periods (months).

3 W porównaniu do poprzedniej edycji badania, w której dane dotyczyły okresu od stycznia do września, w obecnej edycji okresem odniesienia był cały rok (od stycznia do grudnia), w związku z czym przedstawione dane dot. gospodarstw domowych korzystających z pracy nierejestrowanej nie są w pełni porównywalne z wynikami z poprzednich edycji.

3 Compared to the previous edition of the survey where the data concerned the period between January and September, the reference period in the present edition was the entire year (between January and December), therefore the presented data regarding the households using unregistered are not fully comparable with the data from the previous editions.

Tabl. 4.2. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według miesiąca i liczby roboczodni jej wykonywania^a

Households using unregistered labour by month and the number of work units (days) of performing unregistered work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba roboczodni Number of work units (days)						Średnia liczba dni przepra- cowanych w miesiącu Average number of days worked in a month
		1 dzień day	2-3	4-5	6-10	11-20	21 dni i więcej days and more	
		w tysiącach in thousands						
OGÓŁEM TOTAL	661	250	119	94	58	23	25	5
Styczeń January	134	48	13	37	10	.	.	4
Luty February	116	42	9	24	12	.	.	5
Marzec March	166	76	15	33	11	.	7	5
Kwiecień April	206	85	23	34	11	9	6	4
Maj May	153	42	26	35	7	9	.	5
Czerwiec June	146	44	22	29	8	6	5	6
Lipiec July	179	64	25	26	15	7	6	5
Sierpień August	154	47	27	23	19	5	6	5
Wrzesień September	154	59	19	35	7	.	.	4
Październik October	167	60	22	32	17	.	5	5
Listopad November	164	53	18	44	13	.	7	5
Grudzień December	188	83	27	31	12	.	.	4

^a Wyniki nie sumują się, gdyż jedna osoba mogła pracować w kilku analizowanych okresach (miesiącach) oraz nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

^a Outcomes don't sum, because each person could work in several analysed periods (months); also "no answer" cases are not included.

Tabl. 4.3. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według miejsca zamieszkania oraz wybranych rodzajów tej pracy

Households using unregistered labour by place of residence and selected types of unregistered work

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem <i>Total</i>	Miasta <i>Urban areas</i>	Wieś <i>Rural areas</i>
	w tysiącach <i>in thousands</i>		
OGÓŁEM TOTAL	661	392	269
w tym: <i>of which:</i>			
Usługi budowlane i instalacyjne <i>Construction and installation services</i>	50	39	11
Remonty i naprawy budowlano-instalacyjne <i>Construction and installation repairs</i>	187	97	89
Przeeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn <i>Repair of cars and other engines</i>	56	29	26
Usługi transportowe <i>Transportation services</i>	28	13	15
Naprawa sprzętu elektrotechnicznego <i>Repair of electrical equipment</i>	12	8	.
Usługi lekarskie, pielęgniarские <i>Medical and nursing services</i>	19	15	.
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne <i>Hairdressing and beauty services</i>	82	56	26
Usługi turystyczne i gastronomiczne <i>Tourism services and catering</i>	14	14	-
Doradztwo księgowe, prawne <i>Accounting and legal services</i>	8	.	.
Korepetycje <i>Tutoring</i>	58	37	21
Usługi krawieckie <i>Tailoring</i>	25	14	10
Prace domowe <i>Housework</i>	91	67	24
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą <i>Taking care of a child or elderly person</i>	27	21	6
Prace ogrodniczo-rolne <i>Gardening and farming</i>	86	21	65
Usługi sąsiedzkie <i>Neighbourhood services</i>	47	18	29

Tabl. 4.4. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według liczby dni zatrudnienia pracowników nieformalnych oraz wybranych rodzajów wykonywanej pracy^a

Households using unregistered labour by the number of days of informal employment and selected types of performed work^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Liczba dni przepracowanych Number of days worked		Średnia liczba dni przepracowanych w roku Average number of days worked in a year
		5 dni i mniej days and less	6 dni i więcej days and more	
		w tysiącach in thousands		
OGÓŁEM TOTAL	661	336	232	12
w tym: of which:				
Usługi budowlane i instalacyjne Construction and installation services	50	27	11	7
Remonty i naprawy budowlano- -instalacyjne Construction and installation repairs	187	112	59	8
Przeglądy i naprawy samochodów oraz innych maszyn Repair of cars and other engines	56	38	.	2
Usługi transportowe Transportation services	28	23	.	2
Naprawa sprzętu elektrycznego Repair of electrical equipment	12	7	.	4
Usługi lekarskie, pielęgniarstwo Medical and nursing services	19	17	.	3
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne Hairdressing and beauty services	82	53	16	4
Usługi turystyczne i gastronomiczne Tourism services and catering	14	7	7	4
Doradztwo księgowo, prawne Accounting and legal services	8	6	-	1
Korepetycje Tutoring	58	.	43	28
Usługi krawieckie Tailoring	25	14	-	2
Prace domowe Housework	91	46	35	17
Opieka nad dzieckiem lub starszą osobą Taking care of a child or elderly person	27	6	13	52
Prace ogrodniczo-rolne Gardening and farming	86	49	29	7
Usługi sąsiedzkie Neighbourhood services	47	33	9	5

a Wyniki nie sumują się, gdyż nie zostały uwzględnione braki odpowiedzi.

a Outcomes don't sum because "no answer" cases are not included.

Tabl. 4.5. Gospodarstwa domowe korzystające z pracy nierejestrowanej według grupy społeczno-ekonomicznej, miejsca zamieszkania oraz liczby osób w gospodarstwie

Households using unregistered labour by socio-economic groups, place of residence and the number of persons in the household

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gospodarstwa domowe The households of					
		pracowników employees	rolników farmers	pracowników użytkujących gospodarstwa rolne employees, farm holders	pracujący na własny rachunek self-employed	emerytów i rencistów retirees and pensioners	pozostałe other
w tysiącach in thousands							
OGÓŁEM TOTAL	661	307	37	20	63	181	52
1-osobowe person	220	71	11	.	7	98	32
2-osobowe person	204	86	10	7	27	69	6
3-osobowe person	103	52	8	5	17	10	13
4-osobowe person	79	60	.	.	10	.	-
5 osobowe i więcej person and more	54	39	7
Miasta Urban areas	392	213	.	.	38	105	31
1-osobowe person	154	62	-	-	7	62	23
2-osobowe person	127	63	-	.	20	37	5
3-osobowe person	50	37	.	.	5	.	.
4-osobowe person	51	43	-	-	6	.	-
5 osobowe i więcej person and more	9	8	-	-	-	-	.
Wieś Rural areas	269	94	36	17	25	77	21
1-osobowe person	66	9	11	.	-	37	8
2-osobowe person	77	23	10	5	6	32	.
3-osobowe person	53	14	6	.	12	6	11
4-osobowe person	28	17	.	.	.	-	-
5 osobowe i więcej person and more	45	31	7	.	.	.	-

UWAGI METODOLOGICZNE

METHODOLOGICAL NOTES

1. KONCEPCJA BADANIA I LOSOWANIE PRÓBY

Badanie „Praca nierejestrowana w Polsce w 2017 r. zostało przeprowadzone w I kwartale 2018 r. jako moduł do Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności¹ (BAEL). Badanie modułowe jest dodatkowym badaniem realizowanym jednocześnie z badaniem podstawowym, co pozwala na zwiększenie zakresu informacyjnego w danym obszarze. Badania modułowe realizowane łącznie z BAEL poświęcone są określonej tematyce związanej z rynkiem pracy i przeprowadzane jednorazowo (lub cyklicznie) na próbie mieszkań wylosowanych do realizacji BAEL w określonym kwartale. Podstawowe Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) oraz badanie modułowe „Praca nierejestrowana” przeprowadzone zostały metodą reprezentacyjną, która umożliwia uogólnianie wyników² na populację generalną (ludność Polski³ w wieku 15 lat i więcej). Zastosowana metoda obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania)⁴ pozwala na zilustrowanie sytuacji na rynku pracy w okresie całego kwartału.

Losowanie prób do BAEL przebiega według zasad losowania dwustopniowego. Jednostkami losowania pierwszego stopnia są rejony statystyczne w miastach, zaś na wsi – obwody spisowe. Jednostkami losowania drugiego stopnia są mieszkania. Losowanie jednostek pierwszego stopnia oraz mieszkań przeprowadza się na podstawie Operatu do Badań Społecznych, zawierającego m.in. wykaz terytorialnych jednostek statystycznych oraz wykaz adresowy mieszkań w układzie poszczególnych rejonów i obwodów spisowych.

1. CONCEPTION OF THE SURVEY AND SAMPLE SELECTION

The survey “Unregistered employment in Poland in 2017” was conducted in the first quarter of 2018 as a module to the Labour Force Survey¹ (LFS) –The module survey is an additional survey carried out simultaneously with the core survey, which allows extending the scope of information within a given area. Module surveys carried out alongside the LFS are devoted to particular issues concerning the labour market; they are carried out once (or periodically) on the sample of dwellings selected for the LFS in a particular quarter. The core Labour Force Survey (LFS) and the module survey “Unregistered employment” were carried out with the use of the sample survey method that allows generalisation of the results over the general population (population of Poland² at the age of 15 years and more). The applied method of continuous observation (mobile survey week)³ allows presentation of the situation in the labour market during the entire quarter.

The sampling for the LFS is carried out according to the principles of the two-stage sampling. The first-stage sampling units are census clusters in urban areas, while in rural areas they comprise enumeration districts. The second-stage sampling units are dwellings. The selections of census clusters and census enumeration districts is carried out on the basis of the National Official Register of Territorial Division of the Country (TERYT), including, *inter alia*, the list of territorial statistical units and the address register of dwellings in accordance with particular census clusters and census enumeration districts.

¹ Szczegółowe informacje dotyczące metodologii Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności zawarte są w kwartalnej publikacji GUS „Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski” oraz w zeszycie metodologicznym BAEL, dostępnych w Internecie pod adresem: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/aktywnosc-ekonomiczna-ludnosci-polski> oraz <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-zeszyt-metodologiczny-badanie-aktywnosci-ekonomicznej-ludnosci>

² Detailed information concerning the Labour Force Survey methodology is available in quarterly publication “Labour Force Survey in Poland”: <https://stat.gov.pl/en/topics/labour-market/working-unemployed-economically-inactive-by-lfs/labour-force-survey-in-poland> and <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne-zeszyt-metodologiczny-badanie-aktywnosci-ekonomicznej-ludnosci> (only in Polish)

³ Do uogólniania wyników badania na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, pochodzące z bieżących bilansów, dla których od 2010 r. podstawą (bazą wyjściową) są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31.03.2011 r., a dane składowe (urodzenia, zgonu i migracje) pochodzą z rejestrów urzędów stanu cywilnego, biur ewidencji poszczególnych gmin oraz PESEL (Por.: „Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2017 r.” stan w dniu 31 grudnia, GUS, 2017.)

⁴ Since 2010, for generalisation of the survey results over the general population have been the data on the population of Poland aged 5 years and more coming from current balances for which the base (outcome basis) the results of the National Census of Population and Housing of 3 March 2011, while the vital statistics (births, deaths and migration) come from the registers of civil status offices, register offices of particular gminas and PESEL (See: “Population. Size and structure and vital statistics in Poland by territorial division in 2017. As of December 31, GUS, 2017.)

⁵ Ludność Polski w BAEL (i jego modułach) odnosi się do kategorii ludności wg definicji krajowej pomniejszonej o ludność przebywającą poza mieszkaniami, która nie jest podmiotem badania, tj. członków gospodarstw domowych przebywających poza gospodarstwem domowym (za granicą oraz ludność zamieszkałą w gospodarstwach zbiorowych takich jak: hotele pracownicze, domy studenckie, internaty, koszary wojskowe, domy opieki społecznej, itp.) 12 miesięcy lub dłużej.

⁶ Population of Poland in the LFS (and its modules) refers to the category of the population by the national definition reduced by the population of persons absent from dwellings, which is not the subject of the survey, i.e. members of the households staying outside the household (abroad or population living in institutional households, such as: workers' hostels, army barracks, nursing homes, etc.) for duration of 12 months or longer.

⁷ Ruchomy tydzień badania polega na rozłożeniu kwartalnej próby mieszkań wylosowanych do badania na 13 rozłącznych i równolicznych podprób przeznaczonych do badania w każdym z kolejnych 13 tygodni kwartału.

⁸ Mobile survey week consists in spreading the quarterly sample of dwellings selected to the survey into 13 separate and equal subsamples to be surveyed in each of the successive 13 weeks of a quarter.

Zgodnie z przyjętą międzynarodową metodologią BAEL, badaniem (zarówno podstawowym, jak i modułowym) objęci są wyłącznie tzw. rezydenci (osoby przebywające lub zamierzające przebywać na terytorium kraju rok i dłużej). Wyniki badania pracy nierejestrowanej nie uwzględniają więc pracy wykonywanej przez tzw. imigrantów krótkookresowych, czyli cudzoziemców przebywających na terytorium kraju do 1 roku.

Analizując wyniki uzyskane w badaniu pracy nierejestrowanej należy uwzględnić specyfikę badania podstawowego i tym samym jego badań modułowych, wynikającą z ich reprezentacyjnego charakteru oraz głównego celu badania – analizy sytuacji na rynku pracy. Wielkość i struktura zastosowanej próby (zarówno do BAEL, jak i do badań modułowych) jest ukierunkowana na ogół populacji i w ograniczonym zakresie odzwierciedla zachodzące procesy migracyjne. Jest to jeden z powodów, dla którego populacja cudzoziemców jest w badaniu niedoreprezentowana. Innym powodem jest dobrowolny charakter badania.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności przeprowadzone zostało przy użyciu dwóch formularzy:

- Kartoteki Gospodarstwa Domowego ZG, która przeznaczona jest dla każdego gospodarstwa domowego znajdującego się w wylosowanym mieszkaniu;
- Ankiety ZD, wypełnianej dla każdej osoby w wieku 15 lat i więcej, będącej członkiem gospodarstwa domowego w wylosowanym mieszkaniu, obecnej w gospodarstwie domowym lub nieobecnej przez okres krótszy niż 12 miesięcy.

Ankieta ZD zawiera pytania dotyczące sytuacji w zakresie aktywności ekonomicznej respondenta w badanym tygodniu, tzn. faktu wykonywania pracy, pozostawania bezrobotnym lub biernym zawodowo, przeszłości zawodowej, poszukiwania pracy, a także informacje dodatkowe obejmujące m.in. edukację, w tym kształcanie.

Badanie „Praca nierejestrowana” przeprowadzone zostało przy pomocy dodatkowej ankiety o symbolu ZD-A, skierowanej do respondentów, którzy wzięli udział w badaniu podstawowym. Liczba przeprowadzonych wywiadów ZD-A była niższa o 12,9 tys. od liczby zebranych ankiet ZD dla osób w wieku 15 lat i więcej, z tego 3,0 tys. z powodu odmowy udzielenia odpowiedzi oraz 9,9 tys. z powodu zrealizowania wywiadu ZD w zastępstwie (głównie z powodu nieobecności respondenta) – w badaniu modułowym realizowano wyłącznie wywiady bezpośrednie. Badaniem objęto dwie spośród czterech prób mieszkań wylosowanych do kwartalnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Podobnie jak badanie podstawowe, badanie modułowe realizowane było przez urzędy statystyczne wszystkich województw, dobór i losowanie próby oraz uogólnianie wyników przeprowadzone było przez specjalistów od metody reprezentacyjnej w Departamencie Programowania i Koordynacji Badań GUS, natomiast opracowanie komputerowe wyników badania zostało wykonane przez Centrum Informatyki Statystycznej – Wydział Systemów Pozyskiwania Danych w Radomiu.

According to the applied international LFS methodology, the survey (both the core and the module one) covers only the so-called resident population (persons staying or planning to stay within the country's territory one year or longer). Therefore, the results of the survey on unregistered employment do not include the work performed by the so-called short-time immigrants, i.e. foreigners staying in the country's territory for duration shorter than one year.

When analysing the results obtained in the survey on unregistered employment, the specific character of the core survey and therefore its module surveys should be taken into account which is determined by the representative character and the main objective of the survey – the analysis on the labour market situation. The size and structure of the applied sample (for both the LFS and the module surveys) is targeted at the overall population, thus it reflects the migration processes to a limited extent. It is one of the reasons why the population of foreigners is underrepresented in the survey. Another reason is voluntary character of the survey.

The Labour Force Survey was carried out with the use of two questionnaires:

- ZG Household File which is designed for each household living in a selected dwelling;
- ZD Questionnaire that is completed for each person aged 15 years or more, who is a member of a household in the sampled dwelling present in the household or absent for a period not exceeding 12 months.

The ZD questionnaire includes questions concerning the situation in respect to the respondent's economic activity in the surveyed week, i.e. the fact of performing work, being unemployed or economically inactive, occupational history, job search, and also additional information including, *inter alia*, education and training.

The survey “Unregistered employment” was carried out with the use of the additional ZD-A questionnaire addressed to the respondents who participated in the core survey. The number of the conducted ZD-A interviews was lower by 12.9 thous. than the number of completed ZD questionnaires for persons aged 15 years and more; of which 3.0 thous due to refusal and 9.9 thous. due to completion of the ZD questionnaire via proxy interview (mainly caused by the respondent's absence) – only the direct interviews were carried out in the module survey. The survey covered two of the four samples of dwellings selected for the quarterly LFS. Similarly to the core Labour Force Survey, the module survey was carried out by the statistical offices of all voivodships, the sample selection and drawing, as well as generalisation of the results were carried out by the specialists for the sample survey method in the Programming and Coordination of Statistical Surveys Department, whereas compilation of the survey results was carried out by the Statistical Computing Centre – the Data Obtaining Systems Division in Radom.

2. CEL I DEFINICJE ZASTOSOWANE W BADANIU MODUŁOWYM „PRACA NIEREJESTROWANA”

Badanie pracy nierejestrowanej zrealizowano w ramach modułu do Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, a jego podstawą prawną był „Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na 2018 r.”.

Podstawowym celem badania było oszacowanie „szarej strefy” z punktu widzenia wydarzeń zachodzących na rynku pracy.

W szczególności wyniki badania posłużyły do określenia:

- częstotliwości i rodzaju prac wykonywanych w formie nierejestrowanej,
- społeczno-demograficznej charakterystyki zbiorowości wykonujących pracę nierejestrowaną,
- analizy gospodarstw domowych korzystających z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną.

W badaniu zbierano również informacje o dochodach uzyskiwanych z pracy nierejestrowanej, jednak ze względu na znaczną liczbę braków odpowiedzi w tym pytaniu (blisko 64%), które nie miały charakteru losowego, zdecydowano o nie publikowaniu informacji na ten temat.

W badaniu zjawiska pracy nierejestrowanej fakt wykonywania pracy w „szarej strefie” określono zgodnie z poniższą definicją.

Przez **pracę nierejestrowaną** należy rozumieć:

- pracę najemną wykonywaną bez nawiązania stosunku pracy czyli bez umowy o pracę, bez umowy zlecenia, umowy o dzieło lub jakiegokolwiek innej pisemnej umowy pomiędzy pracodawcą i pracownikiem bez względu na sektor własności (również u osób fizycznych i w indywidualnych gospodarstwach rolnych); praca nie może być również wykonywana na podstawie powołania, mianowania lub wyboru; z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej pracownik nie uzyskuje ubezpieczenia społecznego, a więc uprawnień do korzystania ze świadczeń społecznych; okres wykonywania tej pracy nie jest także zaliczany jako składkowy z punktu widzenia ZUS, a pracodawca nie odprowadza na konto ZUS i Funduszu Pracy odpowiednich sum z tytułu wypłaconego wynagrodzenia; od dochodów z pracy nierejestrowanej nie są płacone podatki dochodowe,
- pracę na rachunek własny, jeśli z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie są realizowane obowiązki finansowe wobec państwa (np. podatki).

Dokonano rozróżnienia wykonywanej pracy nierejestrowanej na:

- pracę główną, tj. pracę, która zwykle zajmuje najwięcej czasu. Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, pracą główną jest praca przynosząca wyższy dochód,
- pracę dodatkową, tj. pracę, która zwykle zajmuje najwięcej czasu spośród innych prac, poza pracą główną. Jeżeli prace dodatkowe zajmują tyle samo czasu, za pracę dodatkową należy uznać tę, która przynosi największy dochód.

2. THE OBJECTIVE AND DEFINITIONS USED IN THE MODULE SURVEY “UNREGISTERED EMPLOYMENT”

The survey on unregistered employment was carried out within the module of the Labour Force Survey; its legal basis was the “Programme of Statistical Surveys of Official Statistics for 2018”.

The main objective of the survey was estimation of the scope of the hidden economy from the point of view of changes in the labour market.

In particular, the survey results were used to determine:

- the frequency and type of work done in the form of unregistered employment,
- socio-demographic characteristics of the population engaged in unregistered employment,
- the analysis on households using the services of persons engaged in unregistered employment.

In the survey, there was also collected the information on the income generated from unregistered work, although due to a large number of lack of answers in this question (almost 64%), which did not have a random character, it was decided not to publish the information on this topic.

In the survey on unregistered employment, the fact of performing work in the hidden economy was described in accordance with the following definition.

As **unregistered employment** should be understood:

- employment performed without employment relationship, that is without a contract, without order-agreement, contract for particular task/work or any other written agreement between the employer and employee, regardless of the ownership sector (also in private households and in private farms); work cannot be also performed on the basis of call, appointment, or election; performing unregistered work does not entitle the employee to social security, therefore the rights to social benefits; the duration of that work is not counted as a contribution from the viewpoint of Social Insurance Institution; the employer does not allot contribution from the employee's wages and salaries to Social Insurance Institution and Labour Fund; income taxes are not deducted from income generated through unregistered employment,
- self-employment if the concluded economic activity does not meet financial obligations to the state (e.g. taxes).

Unregistered employment was divided into:

- the main job, i.e. work which usually takes the most time. If jobs take the same amount of time, the one which generates higher income is regarded as the main job,
- additional job, i.e. work which usually takes the most time among other jobs, beside the main job. If additional jobs involve the same amount of time, the one which generates the highest income is considered as the additional job.

Podmiotem badania były osoby uczestniczące w badaniu podstawowym BAEL będące członkami gospodarstw domowych wylosowanych do badania, dla których wypełniono ankietę ZD.

W badaniu podstawowym dane dotyczące wieku, wykształcenia i miejsca zamieszkania dotyczą sytuacji **w I kw. 2018 r.**, natomiast informacje na temat pracy w „szarej strefie” odnoszą się do okresu od **stycznia do grudnia 2017 r.**

Pierwsza część ankiety modułowej ZD-A została skierowana do wszystkich badanych osób. Pytania w niej zawarte miały na celu ustalenie opinii na temat przyczyn podejmowania pracy nierejestrowanej oraz rodzajów tych prac.

Następny dział obejmował zagadnienia korzystania przez gospodarstwo domowe z usług osób wykonujących pracę nierejestrowaną – częstotliwość tych prac i rodzaj świadczonych usług.

W dalszej części ankiety pytania dotyczyły statusu zatrudnienia respondentów – czy prowadzą działalność gospodarczą, mają własną firmę i zatrudniają pracowników lub prowadzą gospodarstwo rolne.

Ostatnie pytania dotyczyły informacji na temat podejmowania pracy nierejestrowanej przez samych respondentów, jej częstotliwości, charakterystyki podmiotów ich zatrudniających oraz wysokości dochodów uzyskanych z pracy nierejestrowanej – w tym ich procentowy udział w ogólnych dochodach netto.

The survey subject were persons participating in the core LFS survey, members of the households selected to the survey for whom the ZD questionnaire was completed.

In the core survey, the data on age and education regard the situation in **the first quarter of 2018**, while the information on work in the hidden economy refers to the period between **January and December 2017**.

The first part of the module ZD-A survey was addressed to all respondents. The questions were designed to determine opinions on the reasons for undertaking unregistered employment and the nature of the work.

The next chapter analysed the use of services of persons engaged in unregistered employment by the household – the frequency of these works and the type of service.

The questions in the further part of the survey concerned the employment status of the respondents – whether they conducted business activity, had their own company, and employed staff or held a farm.

Final questions concerned the information about undertaking unregistered employment by the respondents themselves, its frequency, characteristics of the entities that employed them and the amount of income from unregistered employment – including its percentage share in the total net income.